

«АҚ ЖОЛ» ПАРТИЯСЫ ШЕНЕУНИКТЕРДІҢ САНЫ МЕН ШЫҒЫНЫН ҚЫСҚАРТУДЫ ТАЛАП ЕТТІ

4-бет

«ҚАЗАҚ» ГАЗЕТІ: ҚҰРЫЛТАЙШЫ МАХМҰТ НӘЛІБАЕВ ТУРАЛЫ СӨЗ

7-бет

Дулат ИСАБЕКОВ: КЛАССИКОМ Я СЕБЯ ЧУВСТВОВАЛ ПЯТЬ МИНУТ, ПОТОМ ВСЁ УЛЕТУЧИЛОСЬ

13-бет

ҚАЗАҚҮНІ

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҚОҒАМДЫҚ - САЯСИ АПТАЛЫҚ

www.qazaquni.kz

qazaquni2000@gmail.com

2000 жылғы 11 тамыздан шыға бастады

№5 (771), 5 ақпан, 2018

Нұртай САБИЛЬЯНОВ:

БІРТАНОВТЫҢ БАЯНДАМАСЫ ЕРТЕГІГЕ ҰҚСАЙДЫ

«Министрдің баяндамасын тыңдадық. Маған ертегі айтып жатқан секілді болды министр. Неге? Өйткені цифрландыру болу үшін денсаулық сақтау ұйымдарын, ауруханаларды, емханаларды біз жоғары интернет байланысына қосудымыз керек. Ақпарат және коммуникациялар министрлігінің айтуы бойынша ол қаражат болса 2022 жылы ғана жүзеге асады. Сонда бұл цифрландыру қалай жүргізіледі? Мысалы, өңірлерді алып қарайтын болсақ, Солтүстік Қазақстан, Ақмола, Қостанай, Ақтөбе, Шығыс Қазақстан, Қарағанды, Оңтүстік Қазақстан облыстарында денсаулық ұйымдары бар-жоғы 14-43 пайыз ғана интернет жүйесімен қамтамасыз етілген. Сондықтан бірінші кезекте осыны шешуіміз керек», - деді Сабильянов.

3
бет

НАҒЫЗ КЛАССИК ЕДІ

Біздің қазақта «көре-көре көсем боларсың, сөйлей-сөйлей шешен боларсың» деген аталы сөз бар. Сол сияқты сонау бір жылдары Жазушылар одағының Кеген ауданында өтетін әдеби күндерінің біріне көрнекті жазушымыз Тахауи Ахтанов бастаған топпен мен де бірге аралағаным бар.

8-9
бет

СОТ ХАЛЫҚ СЕНІМІНЕ ҚАШАН КІРЕДІ?

СУДЬЯЛАРДЫҢ ЖҰМЫСЫ АШЫҚ,
ШЕШІМІ ӘДІЛ БОЛУЫ КЕРЕК

Кез-келген азаматтық немесе қылмыстық іске заң тұрғысынан әділ баға беруге міндетті бірден-бір құқық қорғау орны болып табылатын еліміздегі сот саласы өткен 2017 жылды қорытындылап, жиын өткізді.

3
бет

ДАЛАДАЙ АҚЫН ДАЛАДА ҒАНА ТУАТЫН

Ақын Әбубәкір Қайран –
60 жаста!

10
бет

ГОРЬКАЯ РАДОСТЬ ПОЛИГЛОТА

Я рада, что обучалась на русском. Но не потому, что советское образование было самым лучшим в мире, а русские школы были самыми сильными в Казахстане. Я так не думаю и никогда не думала. Учеба в школе с русским языком обучения дала мне возможность осознанного изучения чужого языка, успешного преодоления языкового барьера, что положило начало моему полиязычию и хорошую русскую речь почти без акцента.

14
бет

ТІКЕЛЕЙ КЕЛІСІМ-ШАРТ ТИІМДІ

Қазақстан мемлекеттік қорғаныс тапсырысы операторлары институтынан бас тартуды жоспарлап отыр. Бұл туралы ҚР Парламенті Мәжілісінде еліміздің Қорғаныс және аэроғарыш өнеркәсібі министрі Бейбіт Атамқұлов мәлімдеді.

Мәжілісте «Қорғаныс өнеркәсібі және мемлекеттік қорғаныстық тапсырыс туралы» заң жобасын таныстырған министрдің айтуынша, мемлекеттік қорғаныс тапсырыс операторлары институты ілкі жоба ретінде 2015 жылы енгізілген. «Шындығында да операторлар институты енгізілген сәттен бері белгілі бір процестер бар. Ең бастысы біздің әскери қызметшілеріміз тауарларды сатып алу аз қатыса бастады. Аталған операторлардың арқасында әскери қызметшілер коммерциялық мәмілелерден қорғалды. Яғни, бұл бағыттағы жемқорлық көріністері азайды. Дегенмен, біз үш жылға сараптама жүргіздік, келешекте «оператор» түсінігі сенімсіздік тудыратындай теріс факторлар да бар. Біріншісі қызметтердің қымбаттауы орын алды. Яғни, ешқандай

да нормативтік-құқықтық актілермен реттелмейтін белгілі бір комиссиясы бар операторлар пайда болды. Мәселен, өткен жылы киім-кешекпен қамтамасыз ету бөлігіндегі операторлардың комиссиясы 1,3 млрд. теңге болды», — деді Бейбіт Атамқұлов депутаттардың сауалына орай. Министрдің атап өтуінше, тауарлар мен қызметтердің қымбаттауына жол бермеу мақсатында тікелей келісім-шарттар жасасу көзделуде. «Операторлар институтын енгізген кездегі мақсат сатып алынатын тауарлардағы қазақстандық

қамтуды барынша ұлғайту болған еді. Бірақ, сараптама 2015-ші жыл бойы киім-кешек импортының көлемі 4 пайызға өсіп кеткенін көрсетті. Бұған қоса, бәсекелестік төмендеп, консорциумдар құрылған. Сәйкес күзіреті мен құрал-жабдықтары бар шағын және орта бизнес субъектілері мемлекеттік қорғаныс тапсырысын ала алмауда. Бұл аталған сектордағы кәсіпорындардың дамуына кедергі», — деді ол. Айта кетелік, өз пайдасын ғана ойлайтын ортадағы делдалдар басқа да салаларда жетіп артылады.

ШҰБАТЫМЫЗ ШЕТЕЛГЕ ШЫҒАРЫЛАДЫ

Алматы облысындағы ауыл Ресейге шұбат экспорттап отыр. Алматы облысының Іле ауданына қарасты Күрті ауылдық округінде шұбат өндірісі өрістеп келеді.

Ақши ауылындағы сүт өңдеу цехында жылына 3 жарым мың тонна шұбат өндіріледі. Дертке дауа, жанға шипа болған қазақтың ұлттық сусыны осы жерден еліміздің түкпір-түкпіріне тарайды. Сонымен қатар бұл кәсіпорын көршілес Ресейге де жылына 15-20 тоннадай шұбат экспорттап отыр. Күрті ауылдық округіндегі ойсылқара тұқымының саны 4 мың басқа жетіп қалды. Соның тең жартысы ұрғашы мал. Қыс қатты болғандықтан, буаз түйелер қазір қыстақта тұр. Олар он шақты мал қыстату орталығына бөлінген. Әзірге жем-шөп жеткілікті, қыстан қысылмай шығуымыз керек, деп отыр малшылар.

БУРАБАЙДА ЖАҢА НЫСАНДАР САЛЫНАДЫ

Бурабай курорттық аймағын дамыту жоспарының үшінші кезеңі басталды. Соның аясында үш жылдың ішінде 61,3 млрд. теңгеге жаңа демалыс орындарын салу, абаттандыру және тағы басқа шаралар жүргізілмеші.

Облыс әкімінің орынбасары Василий Крыловтың айтуынша, алдағы уақытта үлкен және кіші Шабакты көлі маңайында тау-шаңғы кешенін салу жоспарланып отыр. Трассаның ұзындығы — 2 200 метр. Сол жерде барлық коммуникациялар салынады. Ал Сарыбұлақ елді мекенінде этноауыл ашылады. Себебі шетелдік туристер қазақ халқының тұрмыс салтына қатты қызығады. Бурабайдың әкімшілік орталығы — Шучинск қаласында да бірқатар нысандар салынады деген жоспар бар. «Быттыр гольфқа арналған кәсіби орталық ашылды. Гольф алаңының ұзындығы — 6 000 метр. Биыл мамыр айында республикалық шаңғы базасы пайдалануға беріледі. Ол жерде биатлон алаңы мен шаңғы трассасы болады. Спортшылардың жүріп-тұруына арналған барлық нысандар бой көтереді. Соның арқасында үлкен халықаралық жарыстарды өткізіп, туристрді көптеп тартуға мүмкіндік ашылады», — деді В.Крылов.

ТАҒЫ ДА КӨМІР ТАПШЫЛЫҒЫ

Биылғы бет қарыған аяз қаңтарда қақаған қысқа қалай дайындалғанымызды көрсетіп берді. Еліміздің өзге аймақтарымен бірге Алматы қаласы мен шаһар маңындағы ауылдарда негізгі отын көмір қат дүниеге айналып, тұрғындардың берекесін алды.

Қыс басталмай жатып көтерілген бұл мәселе өз кезінде шешімін таппағанын, жергілікті жердегі басшылар мен салалық министрліктегі шенеуніктердің «Сақадай саймыз!» деп берген есебінің жалған екендігіне көз жеткізді. Алматыда бұрын бір қабы 400 теңге тұратын көмірдің бағасы үш есе өсіп шыға келді. Отынның осы түріне қатысты талас пен үлкен даудан соң, ҚР Энергетика министрі Қанат Бозымбаев көмір тасымалын енді өз бақылауында ұстамақ.

— Тиісті жергілікті органдар қатаң бақылауда ұстау керек бұл мәселені. Мен тиісті әкімдермен осы аптада өзін сөйлестім. Бұл мәселені күнделікті бақылауда ұстаймыз. Қазір 16 мың тонна көмір Алматыға және Алматы облысына жөнелтілді, — деді министр.

Министрдің айтуынша көмір тапшылығы қолдан жасалған, бұл жолы әкімдердің өзінен болған. Бастапқыда, тапшылық жүк вагондарының жетіспеушілігінен делінген. Сөйтсе, теміржолшылардың да еш кінәсі жоқ екен. Тиісті компаниялар дер кезінде келісім-шарт жасамаған. Салдарынан Алматы мен Алматы облысы маңайындағы елді-мекендер нағыз қажет шағында көмірсіз қалған.

СЫБАЙЛАС ЖЕМҚОРЛЫҚ ӨРШІП БАРАДЫ

ҚР Мемлекеттік қызмет істері және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігінің төрағасы Алик Шпекбаев аталмыш ведомстваның 2017 жылғы жұмысын қорытындылап, жемқорлыққа қатысты қылмыс жиі тіркелетін салаларды саусақпен санап, түсін түстеп, атын атап берді.

«Сыбайлас жемқорлыққа қатысты анықталған қылмыстың көбін әкімдік (718), ішкі істер органдары (323) мен квазимемлекеттік сектордың қызметкерлері (239) жасаған. Білім саласында (201), ауыл шаруашылығы (183), құрылыс (158), денсаулық сақтау (101) салаларында жемқорлық қылмысқа бару тәуекелдері әлі де жоғары болып тұр», — деді Алик Шпекбаев ведомстваның жақында өткен алқа отырысында. Агенттік төрағасының айтуынша, 2017 жылы 108 жемқорлыққа қатысты іс тіркеліп, 320 адам қылмыстық жауапкершілікке тартылған. Жалпы, агенттік өткен жылы 1835 сыбайлас жемқорлыққа қатысты істің бетін ашқан. 5 ұйымдасқан қылмыстық топтың әрекетіне тосқауыл қойылып, қолға алынған шаралардың арқасында мемлекет қазынасына 14 млрд. теңге қайтарылған. Қылмыстың басым көпшілігі — паракорлыққа байланысты (40 пайыз немесе 988) тіркеліп

отыр. «Жалпы, сыбайлас жемқорлыққа қатысты жалпы құны 15,8 млрд. теңге шығын келтірген заң бұзушылық анықталып, бүгінге дейін ол соманың 88 пайызы, яғни 14 миллиард теңгесі қайтарылды. Мемлекеттік бағдарламаларды жүзеге асыру барысында жасалған 400 жемқорлық қылмысы әшкере болды. Ол бағытта мемлекетке 5,3 миллиард теңгенің шығыны келтірілген. Бүгінгі таңда ол соманың 87 пайызы, яғни 4,6 миллиарды қайтарылды», — деді Алик Шпекбаев.

Қызылордада жемқорлық бойынша 92 млн. теңгеден астам айыппұл өндірілген. «СК-Фармацияның» экс-басшысын қамауда ұстау мерзімі ұзартылды «Біздің әрбіріміз күн сайынғы жұмыста жемқордың өзіне паракорлықпен күресуге моральдық құқығы жоқ екенін алдымен түсінуіміз керек. Ішкі сыбайлас жемқорлықтың әрбір фактісін жасырмай айтып, ол іс қылмыстық-құқықтық тұрғыда тергелуі керек», — деді Алик Шпекбаев. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрестің нәтижесі арқылы еліміздегі инвестициялық климаттың жайлылығын сақтауға болады. Қазіргі уақытта Агенттіктің аумақтық бөлімшелеріне шетелдік компаниялардың жұмысына тексеруші органдардың заңсыз араласуының алдын алу жұмыстарын жүргізу тапсырылып отыр.

«ҚАЗАҚФИЛЬМ» САТЫЛА МА?

Шәкен Айманов атындағы «Қазақфильм» киностудиясының мемлекет меншігінде қалғанын жақтаймыз. Бұл туралы Үкімет үйінде өткен баспасөз мәслихатында ҚР Мәдениет және спорт министрі Арыстанбек Мұхамедиұлы айтты.

Қатардағы көрермендер ғана емес, мәжілісмендер «Қазақфильмді» жекешелендіруге қарсы шыққаны белгілі. «Қазақфильм» мемлекет меншігінде қалуы керек. Неге десеніздер, ол біздің тарихымыз, келешегіміз», — деді Арыстанбек Мұхамедиұлы. Сонымен қатар ол киностудияны сатып алушыларға қазақстандық немесе шетелдік инвестор деп шектеу қойылмайтындығын айтты. «Ол жекешелендірілетін нысандардың тізіміне 4-5 жыл бұрын қосылған еді. «Қазақфильмнің» тек 49 пайызы ғана сатылады, ал қалған 51 пайызы қалай десек те мемлекет меншігінде болмақ. Десек те, біз «Қазақфильмнің» мемлекет меншігінде қалуы үшін тырысамыз. Сатып алушы болмаса, қуанамын»,

— деді министр. Оның айтуынша, «Қазақфильмнің» сатылымға шығарылған 49 пайыз акциясының құнын Қаржы министрлігіне қарасты тәуелсіз комиссия анықтайтын болады.

Шәкен Айманов, Абдолла Қарсақбаев сынды өнер шеберлері еңбек еткен, қазақ киносын әлемге танытқан тарихи өнер ордамызды талан-таражға салу ешқандай санаға сымайды, соңғы бір үзім нанымызды жеп отырған жоқпыз ғой. Қазақтың маңдайына біткен жалғыз киностудияны қаржыландырып, бұрынғы қалыптасқан үрдістерді жалғастыруға шамамыздың жетпегені ме? Жартылай киностудиямен қазақ киносының көсегесін қайтып көгертпекпіз?..

«АҚ ЖОЛ» ПАРТИЯСЫ ШЕНЕУНІКТЕРДІҢ САНЫ МЕН ШЫҒЫНЫН ҚЫСҚАРТУДЫ ТАЛАП ЕТТІ

«Ақ жол» партиясы өкілеттігін бәсекелестік ортаға тапсыратын министрліктердегі шенеуніктердің саны мен шығындарын 10%-ға қысқартуды тағы да талап етті. Бұл туралы Мәжіліс отырысында Азат Перуашев 2017 жылдың 6-шы желтоқсанында «ақжолдықтар» бәсекелестік ортаға бюджет шығындарын оңтайландыру және шенеуніктердің қызметін бәсекелестік ортаға беру нәтижесінде олардың санын қысқарту сияқты бірнеше жүйелік мәселелерді көтерген сауал жолдағаны туралы тағы бір еске салды.

Ұлт жоспарының 97-ші қадамы бойынша мемлекетке тән емес функцияларды бәсекелі ортаға және өзін-өзі реттейтін ұйымдарға беру негізге алынғаны белгілі. Негізгі мақсат – «Үкіметті мемлекетке тән емес және артық функциялардан қысқарту арқылы жинақы ету». Ал, Үкімет болса бюджеттік шығындар мен мемлекеттік органдардағы шенеуніктердің қызметін өзін-өзі басқаратын ұйымдарға беру барысында қысқартудан бас тартатыны белгілі болды, бұл Ұлт Жоспарына қайшы келеді.

Үкімет мемлекеттік қызметкерлер өзіне берілген функциялардан басқа да қосымша міндеттерді атқаратынын негізге ала отырып, Елбасының ресми тапсырмасымен келіспеу себебін түсіндірді. Нәтижесінде шенеуніктер жұмыстың аз көлемімен сол еңбекақы мен сыйақыларды, сол кеңселер мен автокөліктерді пайдалануды жалғастыруда. Олар аз жұмыс атқарса да толық жалақы алады, сондықтан бұл жерде бюджет қаржысын үнемдеу туралы сөздің өзі артық. «Біз осындай көзқарасты бюрократиялық ақтау, мемлекеттік қаражатты тиімсіз пайдалану және Елбасының ресми тапсырмасымен келіспеушілік деп атаймыз», – деді парламенттік фракцияның басшысы Азат Перуашев.

Өзін-өзі реттейтін ұйымдарға функцияларды беру кәсіпкерлердің осы

ерікті-мәжбүрлеу мекемелеріне міндетті мүшелік жарналарын енгізумен қатар жүретінін еске сала кетейік. Яғни, Үкімет бизнеске қаржылық ауыртпалықты әдейі арттырып, бірақ өз шығындарынан бас тартпайын деп отыр. Қоғамға «кәсіпкерлікті қолдау» деп ұсынылған Үкіметтің заң жобалары дәл осыған бағытталған. «Ұлт жоспарында бекітілген Елбасының шағын, тиімді және арзан үкіметті құру туралы тікелей тапсырмасына іріткі салу аясында кәсіпкерлікті қолдау туралы айту қиын», – деді депутат.

Сонымен қатар, Ұлт жоспарынан басқа, Үкіметтің 2014 жылғы 18 сәуірдегі №380 қаулысымен бекітілген 2020 жылға дейінгі кәсіпкерлік қызметті мемлекеттік реттеу тұжырымдамасының «Күтілетін нәтижелер» бөлімінің 5-тармақшасында «өзін-өзі реттеуді дамытудың тікелей нәтижесі бюджет шығындарын 10 пайызға қысқарту болуы тиіс» деп белгіленді. Яғни, мемлекеттік аппараттың саны мен шығындарын азайту ғана емес, сондай-ақ олардың нақты параметрлері бекітілген. «Қалай

және қашан Үкімет Елбасының тапсырмасын ғана емес, сонымен бірге өзінің тұжырымдамасын қайта қарап үлгерді?», – деген сұрақ «ақжолдықтарды» мазалайтынын білдірді мәжілісмен.

Азат Перуашев «Government at a Glance» экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымының мәліметтерін келтіріп, оған сәйкес Қазақстандағы жұмыс істейтін халықтың жалпы санындағы шенеуніктердің үлесі 21%-ды құрайтынын жеткізді. Салыстыру үшін АҚШ пен Германияда бұл көрсеткіш 14%, Австрияда – 10%, Қытайда – шамамен 9%, Жапонияда – 8%, Оңтүстік Кореяда – 6,5% құрайды екен. Қазақстанның 18 миллион тұрғынына 100 мың мемлекеттік қызметкерлерден келеді, ал Жапонияда 128 млн. адамға 9 мың мемлекеттік шенеуніктер немесе орташа есеппен әрбір 100 мың тұрғынға 7 шенеуніктен тиесілі. Ал бізде ше, 100 мың тұрғынға 550-ден астам бюрократтар тиесілі.

Осы нақты мысалдарды келтіре отырып «Шенеуніктердің саны мен ұлттық экономикамыздың тиімділігі арасындағы кері-пропорциональды

байланыс туралы қорытынды жасауға болады», – деп атап өтті депутат.

«2014 жылы Мемлекет басшысы Үкіметтің кеңейтілген отырысында соңғы жылдары мемлекеттік қызметкерлердің саны 8,5 мыңға өсіп 90 мың адамнан асқандығына назар аударды. Қазір 4 жыл өткеннен кейін жарияланған мемлекеттік қызметкерлерді қысқартудың орнына – олардың саны 9 мың адамға өсті, ал мемлекеттік аппаратты ұстауға жұмсалған шығындар 600 миллиард теңгеден 1 триллионға дейін өскен», – деп көрсетілген сауалда. Оның ойынша, кәсіпкерлікті қолдау үшін салықты және бизнеске әкімшілік қысымды төмендетудің нағыз резервтері міне осында жатыр. «Біздің ойымызша, мемлекеттік аппаратта жоғары білікті мамандар жұмыс істейді және олар ұлттық экономикаға қажет деп санаймыз. Егер батыстық білімдері бар осы мыңдаған мамандар, бизнеске келіп, өз істерін ашатын болса – мұндай қадамның нәтижелері дереу еліміздің экономикалық потенциалын кеңейтетін еді», делінген жолданған сауалда. «Егер бұл болмаса – онда мыңдаған қабілетсіз, өз бетінше жұмыс істей алмайтын басқарушыларды кәсіпкерлер есебінен қамтып отырудың қажеті жоқ», – деп қорытынды жасады депутат.

Осыған орай, «Ақ жол» ҚДП фракциясы Ұлт жоспары және Үкіметтің кәсіпкерлік қызметті мемлекеттік реттеу тұжырымдамасында бекітілген мемлекеттік функцияларды тапсыратын әрбір министрліктің шенеуніктер саны мен бюджет шығындарын бір мезгілде 10 пайызға қысқарту тапсырмасын орындау қажеттілігі туралы мәселені қайтадан қозғады. «Мұндай есептер мемлекеттік функцияларды өзін-өзі басқаратын ұйымдарға және бәсекелестік ортаға беру туралы әрбір заң жобасына қосылуға тиіс», – деді Азат Перуашев.

«Ақ жол» ҚДП парламенттік фракциясы сайлауалды бағдарламаларын жүзеге асыру жұмыстарын жалғастыруда.

«АЛАШ» МЕДАЛЬДАРЫ ТАПСЫРЫЛДЫ

Абайдың «Жидебай-Бөрілі» мемлекеттік қорық-музейінде «Ақ жол» партиясы және Ш.Уәлиханов атындағы Тарих және этнология институтының біріккен жобасы бойынша «Алаш» ұлттық автономиясының 100 жылдығының құрметіне» арналған естелік медалімен марапаттау рәсімі өтті.

Осы аталған медальді ел мүддесі жолында еңбек етіп келе жатқан өңірімізге танымал бір топ зиялы қауымға Семей аймақтық «Ақ жол» партиясының төрағасы Рахат Алтай арнайы табыстады. Алашорда үкіметінің негізін қалаған арыстарымыздың

Тәуелсіздік жолында жанкешті еңбектерін жан-жақты насихаттап келе жатқан жерлестеріміз де аз емес. Естелік медальмен Б.Жүнісбеков, А.Омаров, Т.Шаңбай, Е.Жетібаев, А.Мұхамедчинов, С.Сыпатай сынды азаматтар марапатталды. Сонымен қатар, Шығыс

Қазақстан облысы «Ақ жол» партиясы филиалы төрағасының орынбасары Бүркітбай Сұлтанов Алаш қозғалысының 100 жылдығын атап өту шарасына ұйымдастыру жұмыстарына белсене атсалысқандарға ҚР Мәдениет және спорт министрі А.Мұхамедұлы мен «Ақ жол» Қазақстан демократиялық партиясының төрағасы А.Перуашевтың алғыс хаттарын қаламызға белгілі алаштанушы ғалымдар мен БАҚ өкілдеріне және Алаш қозғалысының 100

жылдығы қарсаңында қолдау көрсеткен тұлғаларға табыстады.

Ш а р а б а р ы с ы н д а М.Төлебаев атындағы музыкалық колледжінің ұстазы, әнші-сазгер Самат Сыпатай пен Серік Құсанбаевтың сөзіне жазылған «Арыстар қайда?» әнін орындап, көпшілікті ерекше әсерге бөледі. Сондай-ақ, Абай шаңырағының ақындары К.Сабырбай, Б.Ахмер Тәуелсіздікке арналған жалынды өлеңдерін оқыды.

Марапаттау рәсімінен бөлек, шараға қатысушы қонақтар

«М.Әуезов – Алаш арыстары» музейінің экспозициясын және Абай музейінде орналасқан Ш.Құдайбердіұлының 160 жылдығына арналған «Әрқашан ұмытылмасқа...» көрмесін тамашалады.

Шара соңында жиылған қауым Алаш көсемі Ә.Бөкейханұлының ескерткішіне гүл шоқтарын қойып, баба рухына тағзым жасады.

«Ақ жол» партиясының баспасөз қызметі

АҚТӨБЕ ЖЕМҚОРЛАРЫ және АЛДАБЕРГЕН БАТЫР

2. Он жылға созылған «Композит мұнай» жыры

Ақтөбе қаласының тұрғыны, ҰҚК-нің бұрынғы капитаны, ардагер теміржолшы А.Аймағанбетов 2008 жылдың мамыр айында «Қазақстан темір жолы» Ұлттық компаниясы» АҚ-ның президенті А.Маминге, Ақтөбе облысының прокуроры Б.Асылқовқа, «Нұр Отан» партиясының жанындағы сыбайлас жемқорлыққа қарсы комиссия атына Ашық хат жолдайды. Онда ол Ресейден келетін мұнайдың Қандыағаштан Ресейге қайтадан мұнай композиті (қалдығы) зат ретінде жөнелтілетінін көрсетеді. Аймағанбетовтің ол кездегі қызмет орны – Ақтөбе темір жолы бөлімшесінің Вагондарды автоматты түрде жөнелтуді басқару бөлімінің бастығы болатын. Басқаша айтқанда, не келіп, не кетіп жататынын басқалардың бәрінен де жақсы білетін маман.

Алдекеннің тікелей қызметтік міндетіне вагондардың, әсіресе, ТМД елдерінен, алыс шет елдерден келетін вагондардың бөлімше стансаларында артық тұрып қалмауын («простой» вагоны) күнделікті қадағалап отыру кіретін. Бұл бөлімше жолының аумағына кірген вагондар сол бойда арнайы бағдарламаның бақылауына алынады, «қызыл түске» боялып тұрады. Бөлімде 5 диспетчер, 2 инженер, Алдекеннің өзімен 8 бірдей маман жұмыс істейді.

Ресейден мұнайдың кодымен тіркеліп келген вагон біраз күн Қандыағаш стансасында тұрады. 20-30 күннен сол нөмірлі вагон, бірақ, үстіндегі жүгі мұнай емес, композит деп, коды ауыстырылып жазылып, Ресейге кетеді. Басқа жүк артылуы үшін вагон-цистерна алдымен жүгін түсіруі, ол үшін маневрлік тепловозға тіркеліп «кірме жолға (подъездной путь) берілді» деген, «бұрынғы жүгі түсірілді (уборка)» деген, жүгі тиеліп болғаннан кейін «басқа зат тиелді» деген бірнеше операция атқарылуы тиіс. Бірақ, бұлардың ешқайсысы да атқарылмайды! Атқарылғаны жайлы ешқандай электрондық құжаттар жоқ!.. Атқарылған жұмыс – темір жолдың «наны», ол осы қызметі үшін клиенттерінен – зауыттардан, басқалардан төлемақы алады.

2008 жылы маусым айында Алдекеннің дабылынан кейін Астанадан, ҚТЖ-дан арнайы комиссия келді. Комиссия Алдекен көтерген мәселені тексеріп отырып, «бір жоқты бір жоқ табады» дегендей, жолай Ақтөбе темір жолы бөлімшесі өзінің клиенттерінен алмай жүрген 20 млн. теңгеден астам ақша тапты. Акт жасады. Бірақ... Мұнайдың композитке айналып кетуіне байланысты бір ғана вагон шикізат бойынша заң бұзушылық табады. (Неге олай еткендерін бәріміздің де ішіміз сезіп отыр ғой!..)

2008 жылдың қарашасында Алдекен жұмысында сөгіс алады, он күн өтпей жатып қатаң сөгіс алады. 2009-жылдың 9-қаңтарында кабинетінен барлық құжат тұрған сейфі ұрланады. Ең ақыры 2009-жыл сәуір айында оны жұмыстан шығарады. Бұл екі ортада Алдекеннің отбасына телефоннан бірнеше рет қорқытып қоңырау шалынады. Аймағанбетов «менің отбасымның мүшелері қандай да бір келенсіз оқиғаға душар болып жатса, оны темір жол бөлімшесі басшылары Изғұлов пен Петровтан көретін боламын» деп құқық қорғау органдарына хат жазуға мәжбүр болады...

Жоғарыдағы дерек (факт) бойынша Қаржы полициясы қылмыстық іс қозғалып, 2009 жылы 4-қыркүйектегі Ақтөбе облысы Мұғалжар аудандық сотының Қандыағаштағы қылмыстық іс жасағандар мемлекетке 5,5 млрд. теңге шығын әкелгені жайлы үкімі шығады. Алдекеннің есебі бойынша шығын жүзеген есе көп болу керек еді. Кінәлі жақ деп жүкті, яғни, мұнайды қабылдап алушы «Вернал-Ойл» ЖШС-і мен жүк жөнелтуші 3-ші Қандыағаш мұнай өңдеу зауыты (КНПЗ-3) деп та-

нылды. «Вернал-Ойл» қабылдап алып, КНПЗ-3-ке жібергені, жүктің қолмен түсірілгені жайлы қолмен жазылған акт қана болады (болуға тиіс электронды құжаттар болмағанын жоғарыда айттық). Ал, Қазақстан темір жолында вагондардан жүктің түсірілуі (уборка вагонов) сонау 1996 жылы-ақ автоматтандырылып қойған болатын. Сот өз тексеруінде мұнда уақытта мұнай бұл жерде түсіріліп, артылуы мүмкін емес деген қорытындыға келеді.

(«Осы жерде бір жылдан соң сол соттың судьясы болған Нұржамал Әжіғалиева, тағы үш судьяның, оның ішінде кассациялық алқа судьясы Лемашова Л.В. бар, қызметтен кеткенін айта кетуге тиіспін, бұл – классикаға айналған киноның тілімен айтқанда «информация к размышлению...» дейді Алдаберген ағай).

89 беттен тұратын сот қаулысын қолына алған Алдекен отыра қалып анализ-сараптама жасайды. «Сот 2007 жылы 17-31 наурыз арасын, яғни 15 күнді, 2008 жылы 45 күнді қарастырған, барлығы 60 күнде 164 вагон мұнай композит болып кеткен деп қарастырған. Екі жылда 730 күн бар емес пе, аржағындағы 670 күнде қанша вагон мұнай композит түрімен кеткенін неге қарастырмаған? Мемлекет 60 күнде 5,5 млрд. теңге зиян шеккен болса, 670 күнде қанша зиян шегуі мүмкін?..» дейді ардагер теміржолшы.

2010 және 2012 жылы Алдекен «ҚТЖ-дан» 2007 және 2008 жылдары «ҚТЖ басқармасының тексеруі барысында Қандыағаштан Ресейге композит деп, ал, шын мәнінде мұнай жіберілгені анықталды» деген 2 хат келеді. Бұл – болған істің анықталуы, мойындалуы еді...

2010 жылы Бас прокуратураның 14-шілдедегі тексеру қорытындысына сәйкес 1 вагон-цистерна мұнайдың тасымалдау тарифі мұнай-композиттен 45654 теңге қымбат.

Екіншіден. Мұнайдың өзіндік құны мен оның қалдығы – композиттің өзіндік құнының айырмашылығы бар ғой! Мемлекет бұл жерден тағы зиян шегіп отыр.

Үшіншіден, жалған композит тиелген мұнай шетелдерге кетті ғой. Өйткені, ол транзиттік мұнай болып келді, транзиттік болып кетті. Ал, транзиттік тасымалдау бағасы біздің еліміздің ішіндегі тасымалдау бағасынан бірнеше есе қымбат!

«Қазақстан темір жолы» Ұлттық компаниясы» АҚ-ның 2010 және 2012 жылғы тексеру қорытындысы мен ҚР Бас көлік прокуратурасының тапсырмасына сәйкес Ақтөбе облыстық Мемлекеттік кіріс департаменті ҚР Қылмыстық кодексінің 234-бабымен (экономикалық контрабанда) 2016 жылы 24-ақпанда қылмыстық іс қозғайды. Қозғауын қозғағанмен, жылдың аяғында, 25-желтоқсанда бұл істі өзі қысқартып тастайды (?).

Ақтөбеде көзір не болып жатыр? Облыстық құқық қорғау органдары А.Аймағанбетовке «Изғұловтың мұнай композитіне контрабанда жасағанына қатысты жауапкершілігін әзірше

Главному транспортному прокурору РК М. Алиханову
От свидетеля, ветерана железнодорожного транспорта
А.Аймағанбетова
ИНН - 500519300790
г.Ақтөбе, Заречный -2, уч.166
т- 8701- 372-3661
Жалоба

на №2-19150-17-06476 от 20.10.2017 года
Уважаемый Прокурор!

В ответе указано – В настоящее время транспортная прокуратура лишена правовых оснований для отмены решения органа следствия и направления дела для производства дополнительного расследования.

Относительно привлечения Изгулова Ж. к ответственности сообщая, что Департаментом национального бюро по противодействию коррупции Актыбинской области расследуется уголовное дело в отношении должностных Актыбинского отделения дороги. По результатам расследования органом будет принято окончательное процессуальное решение.

– Департаментом национального бюро расследуются «скрытые» факты о приватизации имущества собственности Государства, расположенная на территории магистральной железнодорожной сети РК, а не «скрытом» факте контрабанды сырой нефти на основании нарушений требования ст.1 8-1) Закона РК «О железнодорожном транспорте» под руководством Директора Актыбинского отделения дороги филиала АО НК КТЖ Жарас Изгуловым.

Уважаемый Главный транспортный прокурор РК!

Считаю, на основании Акта приема-сдачи вагонов-цистерн ручного заполнения о том, что вагоны-цистерны груженной сырой нефтью, прибывшие с России на станцию Кандыағаш Актыбинского отделения дороги в 2007-2008 годы под выгрузку на подъездной путь грузополучателя ТОО «Вернал-Ойл Казахстан» не поданы.

Тому подтверждение электронные справки АО НК КТЖ за 2011 годы и за 2016 годы, которые 07 октября 2017 года вместе Актами приема-сдачи вагонов ручного заполнения предоставлены Главному транспортному прокуратуру РК.

Считаю, на станционном пути станции Кандыағаш изменено сведение о вагоне, что является «служебным подлогом», за что необходимо ответить перед Законом РК.

Прошу Главного транспортного прокурора РК:

1. Дать указание проверить: подано ли вагоны-цистерны груженной сырой нефтью, прибывшие с России под выгрузку на подъездной путь ТОО «Вернал-Ойл Казахстан» по станции Кандыағаш Актыбинского отделения дороги филиала АО НК КТЖ на период:
а) с 01.01.2007 года по 16.03.2007 года;
б) с 01.04.2007 года по 31.12.2007 года
в) с 01.01.2008 года по 21.02.2008 года
г) 09.04.2008 года по 31.12.2008 года

Алаш арыстары Әлихан, Ахмет, Міржақыптар негізін қалап, 1913-1918 жылдары 265 саны жарық көрген «Қазақ» газетін араға 88 жылдан кейін халқымен қайта қауыштырған жазушы Қоғабай Сәрсекеевтің қолға алған тарихи игі бастамасына шын ықыластық танытқан азамат Махмұт Нәлібаев еді. Ол «Қазақ»-тың екінші тынысын ашқан жазушы Қоғабай Сәтенұлымен жақын араласты, сөйтіп, 100 жылдан астам бай тарихы бар ата басылымға қаржылай қарайластырғанын несіне жасырайық. 2014 жылы Қоғабай Сәрсекеев дүниеден өткенде «Қазақ»-тың кәні енді не болар екен? деген екіұдай пікірлердің басы қылтып шыққаны да, тіпті редакция қызметкерлерінің желдей ескен жорамалдардан дағдарып қалғаны да рас. Өкінішке орай, марқұм Қоғабай ағаның қазасынан кейін көбі «өзі жоқтың – көзі жоқ» дегенді ұстанды.

«ҚАЗАҚ» ГАЗЕТІ: ҚҰРЫЛТАЙШЫ МАХМҰТ НӘЛІБАЕВ ТУРАЛЫ СӨЗ

Бар ауыртпалық Қоғабай Сәтенұлының жары Гүлбаршын Мүталапқызы, ұрпақтары мен редакцияға түсті. 2014-2016 жылдары газет қиын-қыстау кездерді басынан өткерді. Сол сын сағатта тағы да тау тұлғалы Махмұт Ыбырайханұлы шықты. Газеттің бар ауыртпалығын мойнына алды. «Қазақ» газетінің үшінші тынысын ашты.

Ең бастысы, газет таралымын арттыру мақсатында біраз істер атқарды. Атап айтқанда, «Қазақ» газеті Халықаралық Алматы әуежайында, «Сайран» автобекетінде, «Алматы-1», «Алматы-2» темір жол бекеттерінде, Алматы метрополитенінің тоғыз бекетінде және Qazaq Air борттарында тегін таралып жүр. Жыл басынан бері газетте ребрендинг жасалды. Газеттің мазмұны кеңейіп, безендірілуі өзгерді.

Бытыр «Қазақ» газетінің 105 жылдығы қарсаңында осынау руханият жанашыры Махмұт Ыбырайханұлы басылымның жаңа құрылтайшысы болуы себебі оның Алаш арыстары тапсырған аманаттың жауапкершілігін жан жүрегімен сезінгені деп қабылдадық. Сөйтіп, ұлылар қалдырған ұлағаттың үнпарағы болған «Қазақ»-тың шығармашылығына азаматтық айбар, қайраткерлік қажыр қосып, дағдарыс кезеңінен тарықпай өтуіне зор үлес қосты.

1913 жылдың 2-ақпанында «Халықтың көзі, құлағы һәм тілі» болсын деп, ұлттың тұңғыш демократиялық басылымы «Қазақ» газетін Алаш қайраткерлері шығарғаны тарихта таңба басқандай етіп анық жазылған. Әлихан, Ахмет, Міржақып сынды арыстар газетті ұйымдастырып, шығарушылар сапында тұрды. Алайда сол қиын-қыстау дәуірдің өзінде де басылымның дер кезінде шығып, қара орман қазағының қолына жетіп отыру үшін де үлкен қаражат керек болғаны анық. Бүгінгі тілмен айтсақ, демеушілері, қолдаушылары болған. Тап сол қоғамдағы қаражат тапшылығын жаңа ХХІ ғасырда «Қазақ» қайта басынан кешіргенін, сын сағатта Махмұт

Нәлібаев «Қазақты» қайта «Қазақ» етіп, қанатының астына алғанын жоғарыда айттық.

Езілген елдің жоқтаушысы болған «Қазақ» газеті ХХ ғасырда қандай жомарт жандардың қаржылай көмегімен шыққандығына осы арада дәлелдер келтіре кетейік. Сол дәуірдің өзінде дәулетімен ұлтқа қызмет ету жолында аттары шыққан қазақтың ақ жүрек қалталы азаматтарының көбі «Қазақ» газетінің жарық көруіне септігін тигізген. Бұлар көмектерін әрқайсысы айрықша әр уақытта жіберген еді. Біз олардың бәрін жарияламасақта, мүмкіндігінше біразының аты-жөндерін жариялауға тырыстық. «Көмек берушілер: Есенқұл қажы Маманұлы – 100 сом, Ғайнижамал Еменқұл қажы жамағаты – 100 сом, Тәңірберген қажы Тұрысбекұлы – 429 сом, Айтмұхамбет Тұрысбекұлы – 100 сом, Қожа Ахмет Маманұлы – 50 сом, Құдайберген Тұрысбекұлы – 50 сом, Егеубек Жиенбайұлы – 10 сом, Ғ.Әлібекұлы – 150 сом, Хұсайын Үкенұлы – 25 сом, Жолымбет Тұрымбетұлы – 25 сом, Ерназар Жауқашарұлы – 20 сом, мұғалім Нығметолла Күзембайұлы – 15 сом, Нұғман Қанатбайұлы – 5 сом, Өмірәлі Пәнтешұлы – 5 сом, Тілеген Бадырақұлы – 5 сом. Барлығы –

1274 сом» деп газет басқармасы алғыстарын білдірген.

Енді тарихи дерекке жүгінсек, газет патшалық саясатқа қарсы мақалалар жариялағаны үшін төрт-бес мәрте үлкен айыппен тоқтатылған. Сондай қысылған кездерде оның қайта ашылуы үшін төленетін қаржыны (әр кездері 50, 1500, 2000, 3000, 4550 сом айыппұл тағылған) ұлтымыздың ауқатты ақ жүрек азаматтары төлеген еді. Жоғарыда айтылған газет басшыларының алғысы осы сөзіміздің дәлелі болмақ.

«Әр жылдары «Қазақ» газетінің пайдасы үшін газеттің құрылтайшысы – «Азамат» серіктестігіне Ақмоладан Мәnten мола Болақов 10 сом, атбасарлық Әбуәлліс Кенжебаев пен Әбухасан Аңсағаев 15 сом, шалқарлық Ермұхамбет Сатыбалдыұлы 4 сом, Қажы Жосмайыл Қашқынбайұлы Қостанай уезіндегі талапкер, ер көңілді жігіттердің басын қосып, 20 сом ақша жиып берген. 1913 жылдың 10-15 қарашасында Верхний Орал уезінің Наследники деген қаласында жылдық жәрмеңке өткен. Оған Қостанай уезінің төрт-бес болысынан келген көзі ашық, ел намысы бар мырзалар бас қосып, «Қазақ» газетіне Жетіқара болысынан біраз адамдар қаржы жиып, барлығы 115 сом 71 тиын тапсырған».

«Дүниеден бір сабақ жіптен жиылса, жалаңашқа көйлек» деген мақал бар. Қазақ оқырмандары үшін қазақ даласының әр шалғайынан «Қазақ» газетінің редакциясына осылайша демеушілік жасалып тұрған.

Міне, сол Алаш қайраткерлері атымтай жомарттардың қаржылай демеушілігімен «Қазақ» газетін ұлттың ұлы даласына таратып еді...

Әлихан, Ахмет, Міржақыптар негізін қалап, 1913-1918 жылдары 265 саны жарық көрген «Қазақ» газетін араға 88 жылдан кейін қазағымен қайта қауыштырған жазушы Қоғабай Сәрсекеевтің қолға алған тарихи игі бастамасына шын ықыластық танытып, «Қазақтың өлгені тірілді, өшкені қайта жанды!» деп қуанған азамат да осы Махмұт Нәлібаев болатын.

Қоғабай Сәрсекеев «Қазақты» қайта жандандырғанда... әлденеше буын есейіп, ер жетіп еді... Дүние өзгерді. Адамдар ауысты. Ұрпақ орнына ұрпақ келді. Абайдың өз сөзімен айтқанда, «Дүниенің үлкен көл екенін, заманның соққан жел екеніне» көзіміз жеткен еді... «Әр заманның өз сұрқылтайы» демекші, ауысқан қоғам мен біріне-бірі ығысып орын берген ұрпақтар санасына ықпал етуге ұмтылған әр алуан идеологиялық ұстанымдар тарихтың сарғайған

беттеріне айналып, архив құшағына жол тартқан еді...

Жаңа дәуір, жаңа ұрпақ тұғыры биік басылым «Қазақ» арқылы тұмысы бөлек кеменгер ойлы Алаш арыстарын тани түскен болатын. Қоғабай Сәрсекеев те жаңа қоғамның тынысына леп беру үшін Алаш қайраткерлері туралы құлаш-құлаш тың материалдарды жариялап жатты... Бұл да болса рухани кеңістігіміздің бар саласына ықпалын тигізумен болды.

«Қазақ» қазақтың қарапайым оқырмандарына алаш сөзінің құдіретін, алаш үнінің бірауызды бірлікте, ынтымақта болуын ұғындырып, ең бастысы алаш қайраткерлерін Алаштың айдынды кең байтақ даласына кеңірек таныта түсті. Басылымның басты мақсаты да осы еді ғой!

«Қазақтың» ата басылымға айналуының, қайта жарыққа шығуының да себебі сол, әу бастан қазақ есімді ұлы халықтың сүйегінен жаралып, сүтін емгені!..

Қоғабай Сәрсекеев те Алаш арыстарының бағытын ұстанып, «Қазақты» нағыз қазақтың басылымы етіп шығарып отырды. Қазақы басылым деуіміздің сыры мынада: қазақы сөз... қазақы ой... қазақы таным... Ұлт газеті дейтін ұлы ұғымға сананы жұдырықтай жұмылдырып, оқырманның талғамынан шығып еді.

2014 жылы қазақы танымдағы қаламгеріміз Қоғабай Сәрсекеев дүниеден өткеннен кейін газет қиын-қыстау кездерді басынан өткерді. Осы сындарлы уақытта Махмұт Ыбырайханұлы жаңа заманғы «Қазақтың» үшінші тынысын ашуға бірден-бір себепкер болды.

2013 жылы «Қазақ» газетінің 100 жылдығы республика көлемінде кеңінен аталып өтілді. Жер-жерде ғылыми конференциялар, түрлі шаралар өтті. Ал редакцияның ұйымдастыруымен басты конференция сол жылы сәуір айында Алматыдағы «Достық» үйінде өткен еді. Әбдіжәміл Нұрпейісов, Серік Қирабаев, Тұрсынбек Кәкішев, Әбілфайыз Ыдырысов, Фариза Оңғарсынова, Әшірбек Сығай, Мұхтар Шаханов, Кенжеғали Сағадиев, Мұрат Жұрынов сынды тұлғалар қатысқан салтанатты жиында «Қазақ» газетіне – 100 жыл» атты мерекелік медаль қайта шыққан газетке үлес қосқандарға табысталды. 2006-2013 жылдар аралығында «Қазақ» газетінде жарық көрген кейбір маңызды зор мақалаларды іріктеген марқұм Қоғабай Сәрсекеев 100 жылдыққа орай «Қазақ шаруасы» деген атпен көлемді кітапты жарыққа шығарды. Конференция соны банкет пен өнер саңлақтарының концертіне ұласқан болатын. Ал, газеттің биылғы 105 жылдығы да республикалық көлемде аталып өтіледі. Республикалық конференциядан бөлек, газеттің 1913-1918 жылдардағы сандары шыққан Орынборға экспедиция ұйымдастырып, алғашқы редакциясы болған ғимаратқа баруды жоспарлап отырмыз.

Әдетте, қазақшыл болу бар да, сол қазақтың камын ойлау, өзінді сөзбен емес іспен көрсету тағы бар. Ал тұғырлы тұлға топқа емес, ең алдымен ұлтқа қызмет етуді ойласа керек. Ендеше, Махмұт Нәлібаевтай кең жүректі Азамат барда ертенгі ұрпақ та осындай мәрттік пен жақсылықтан кенде болмайтындығына кәміл сенеміз.

Жасұлан МӘУЛЕНҰЛЫ,
«Қазақ» газетінің
Бас редакторы

КЛАССИК ЕДІ

немесе Бердібек Соқпақбаев туралы сыр

сабадай болып кеткен. Адамның аяғы да семіреді екен. Нұрәлінің балтырлары шелектей бопты. Хром етіктің қонышын кернеп, енді-енді жарып жібергелі тұр». Бұл – соғыс кезінде ауылда қалып, бастық болған жанның пошымы. Қандай тамаша берілген. Жазушының тағы бір әжуасын оқиық:

«Бір күні Дүйсен:
– Қара тәмпіш, мектепте жағырапия пәнін сүйетін бе едің?» – деп сұрады. Мен: – Иә, – дедім.

– Олай болса, айтшы, Американы ашқан кім?

– Колумб. Христофор Колумб, – дедім білгіштігімді көрсетіп.

– Дұрыс емес. Африканы ашқан кім?

– Африканы кім ашқанын білмеймін. Ал Американы...

– Тоқтай тұр. Жапонияны ашқан кім?

– Білмеймін.

– Сүйетіндігің осы ма, түк білмейсің. Мен саған айтып берейін, біліп ал, дүниежүзіндегі елдердің көпшілігін біздің қазақтар ашқан. Оған дәлел: көп ел, көп жердің аты қазақша. Мәселен, «Азия» деген атау қазақтың «әз ұя» деген сөзінен шыққан, яғни, атамекен деген сөз. Ұқсай ма?

Мен ұқсайды екен дедім. Дүйсен әрмен қарай түсіндіре бастады:

– Африка қазақтың «қапырық» деген сөзінен шыққан, яғни ыстық деген сөз. Жапон халқы «жұпыны халық» дегеннен. Бразилия «мынауың біраз ел, ә» дегеннен шыққан. «Европа» ол да қазақ сөзі, «жауропа» дегеннен шыққан. Көрдің бе, бәрі де қазақ сөзі. «Пекин» қазақтың «бекін» деген сөзі. Жау келе жатыр, қаланың қақпасын жап, бекін дегеннен шыққан. Қазақта «қызың Қырымға, ұлың Ұрымға кетсін» деген сөз бар. «Құрымды» кәдімгі өзіміздің Қырым, Қара теңіздің жағалуы. Ал «Ұрымы» – Рим. Италияның астанасы. Қазақтың Римге тілі келмеген соң «Ұрым» деген. Дүйсен осы тәсілмен дәлелдеп, Американы қазақ сөзі етіп шығарды. (Қағазға бетіне түсіруге ұяттау). Немесе автордың мына сөзіне мән берейік: «Мұсаның шешесі Қалампыр дүниеге тек ақшаның көзімен қарап бағалайды. Ақшаны

көп тапса, ол жақсы адам, аз тапса, жаман адам». Міне, жоғарғы екі мысалдың төңірегінде жазушының мысқылы қазіргі білгіштеріміздің де, бүкіл қоғамдық көзқарастың да астарын өзінің уытты тілімен айқара ашып беріп тұр. Ал біздің жоғарғы оқыған төрт-бес мысалдың жазылу тәсілі қаншалықты қарапайым болғанмен соншалықты уытты қалжыңға қуат беретін олар сөйлемнің өн бойына қан жүгіртіп, өзі жасаған қоғам тәнін тірліктің ығына ұстап сөйлетіп жатыр. Бұл шығарманың бүкіл болмысы осындай жанды сөзбен көркемделіп, қарабайырылық емес, қарапайымдылықпен қапталып, әзіл-қалжыңмен күптеліп өз көркін өмірдің тікелей өзінен сомдаған. Бұл жазушы шеберлігінің мыңдалған нұсқасын берсе керек. Иә, астары-қалжыңға толы сөйлемдердің түп-төркіні де сонау ауыл өмірінің өзекті тірлігінен алынғаны да өз алдына бір өнер. Ол үшін ұғымды сана, зерделі зерек, түсініктанымы терең туа талант болып жарала білу керек. Дәл осы жаратылысты табиғат осы Бердібек ағамызға тұтасымен бере салған. Және оны іске асыру үшін соған лайық сабыр мен ақылды да қоса берген. Өйткені, жазушы өзінің кейіпкерлерін қаншалықты әжуаға айналдырса, олардың арасындағы өз бейнесі де одан құралақан қалмайды. Қазақта сөз бар «Өзін аямаған адам өзгенің де бетін шиедей қылады» деген, бірақ бұл сөз өз ісін асырып жіберетін аса тәлпіштерге арналғанмен, осының ауқымын ақылмен шешкен жазушы көркі жарқырай түспек. Өйткені, қай жазушы болсын, нағыз таланттың құрбаны болу керек. Демек, ондай жазушы әрқашан да жанын жалбақайлыққа жалдамай үнемі өзінің шыбын жанын отқа қақтап көрінсе керек. Сондықтан да біздің Бердібек ағамыз да осы тұстан үнемі көрініп отырғаны айдан анық.

Біз жоғары да әр адам өз өмірін қорытындылап отырса керек дедік қой. Сол қорытындылау қасиетінің бірін біз осы Бердібек ағамыздан көріп отырмыз. Себебі, бұған дейінгі «Менің атым – Қожа», «Балалық шаққа саяхат» және тағы басқа шығармалары жазушының тұтас өмірін көрсетпегенмен, бөлшек-бөлшек тұстарын қызықтыра өмірге әкелген болса, ал

мына «Өлгендер қайтып келмейді» романы жазушы жаратылысын тұтас тұлға етіп береді... Шығарманың ел ойынан шығатын шынайы жүзі тек қана шындық жазудан тұрса, ол сол шығарманың шырайлылығын берсе керек. Осы тұрғыдан алған да Бердібек ағамыз жоғарғы ойдың ортасынан ойып тұрып өз орнын алып және сол қасиетімен халық есінде, қала берді, әр ұрпақ есінде мәңгі қалған адам.

Ал ішкі мыңдалуының сыры неде дейсіз ғой. Ол өзінің уытты тілінің ұшталуына, оның сырты берік болып тысталуына, іші тамаша ысталуына, ойының қуатты күшке ұсталуына ұлы Абайдың өлеңдерін әр оқыған сайын астарлай ұғынып, екінші мағынада, яғни жаңа заманның лебіне Бердібек ойымен, Бердібек көзқарасымен өлеңдік көркін қайта жасап, жасандырумен болған. Мысалы, мына бір өлеңдерін алайық.

Жазған жоқпын мен-дағы ермек үшін,
Жоқ, барды ертегіні термек үшін.
Қатын – екеу, бала үшеу, жаздым, міне,
Соларға тамақ тауып бермек үшін.
Жазбадым тарихта қалу үшін,
Жаздым мен қаламақы алу үшін.
Әркімнен қызмет сұрап тентіремей
Жанымды жұрт қатарлы бағу үшін.

Жаза алмадым шындықты бұрқыратып,
Оқығанның жүрегін сырқыратып.
Қорықтым, Жазушылар одағынан
Қуар деп көттен теуіп тырқыратып.
Содан кейін жанымды қалай бағам,
Ақшаны нан мен сүтке қалай табам?
Қол ұшын беретін де ешкімім жоқ
Аштан өліп қалмай ма қатын, балам?

Қартайдық, қайғы ойладық ұлғайды арман,
Шошымын кейбір жазғыш балалардан.
Баспаға шығарма емес, шыж-быж беріп,
Олар да осы күні болды арман.
Прозашы алады көп берем деп,
Көлемі артып кетсе тек берем деп.
Лауазымды ғалымдар шіренеді,
Сыншылардан өшінді әп берем деп.
Аспирант қызмет қылып өткерем деп,
Ақындар баспай көрші, жек көрем деп.

Қабаған итше өшігіп арызқой жүр,
Мен қапсам бір жерінді бөксерем деп.

Ақын сорлы жырлайды,
Жылайды да жырлайды.
Жыламай қайтіп шыдасын
Біреу сөзін ұрлайды.
Біреу өзін қорлайды.
Қаламақы алғанда
Аш қасқырдай торлайды.
Өзгені тағы зорлайды.
Үйге келсе қатын жоқ,
Ақын сөйтіп сорлайды.

Өзгеге қарным тоярысң,
Арақты қайтып қоярысң?
Оны ішкенде толғанып
Іштегі дертті жоярысң.
Қылқылдатып жұтайын,
Қара көңілім оянсын.
Лақылдатып құсайын
Омырауым боялсын...

Міне, шыңдалу мектебі деп осыны айт. Бұдан артық оқу бар ма. Бұдан кейін мұндай жазушы өз халқының кешегі соғыс тұсын, оған дейінгі ауыл өмірін, Кеңес өкіметінің тұсындағы әлі қалыптаспаған, қалыптасса да, қағажу жайдан құралақан жандардың көріпкелдей бейнесін тамаша ашпағанда не істейді.

Біз мақаламыздың басында қазақтың аса көрнекті жазушыларының бірі – Тахауи Ахтановтың осы Бердібек туралы жазушылық бағасын келтіргенбіз. Енді біз сол өзіне аздап болса да жақсылық жасаған құрдасы туралы осы «Өлгендер қайтып келмейді» адамгершілік бағасын айтсақ, бұл да бір қос құрдастың жарасымдылық ұлағатын берерінде сөз жоқ. «Өстіп демалысымды, өзімше, тамаша өткізген боп, шалқып жүрген кезімде, бір күні, жасы менімен тең-тұс, көңілдес Ақтақаш кездесіп қалды.

Ақтақаш әскерде, атақты 28-гвардияшы-панфиловшылар дивизиясында қызмет еткен. Өмірдің ыстық-суығын бастан кешіп, ысылған алымды, өжет жігіт. Ол-дағы әдебиетші. Әдебиетті терең де, нәзік түсінеді. Сын-мақалалар жазады. Орыстың классик жазушыларының том-том кітаптарын бұрқыратып аударып, ақшаны қап-қап етіп табады. Жолдастыққа берік, молқол, ақжарқын» дейді Бердібек ағамыз. Бұдан кейін Тахауиның киностудиядағы сценарий бөліміне бастық болғандығын айтып, өзін жұмысқа шақырып, бірге істейді. Кейінгі Тахауиның мінезін былай береді жазушы: «Ақтақаштай бастығы бар адамда, шіркін, арман жоқ. Қызметке ерте келдің, кеш келдің демейді. Бір жерде шаруаң боп, кетіп қалсаң, неге кетіп қалдың деп тексергенді білмейді. Өйткені, Ақтақаш өзі солай. Кеңсede қадалып отырып алу ол үшін жат». Иә, жазушы өз құрдасының кеңпейіл мінезін осылай көрсетеді. Көрдiңiздер ме, қос құрдастың бір-біріне деген ыстық ықыластарын. Тiптi, болашаққа үлгi ретiнде қабылдауға болады. Әрине, бұл жерде Бердібек ағамыз Тахауи құрдасының дархандығымен бірге қайбір саясаттарға байланысты жұмысы аз орынның негізгі қалпын әжуаға айналдырып, қоғамның ішкі астарына жазушылық мысқылмен мысық табандық мығым ойын жеткізіп отыр. Міне, нағыз жазушы деп осыны айт. Қос құрдастың бірін-бірі бағалаудың өзі көп нәрсені аңғартқандай. Бұл екі жазушының да ішкі ой-пікірлері бір арнадан шыққанмен, екеуінің шындыққа барар шымыр жолдары әр қилы, әрине. Оның бағасын оқырман қауым өзі берер.

Жалпы адам баласы, қала берді жазушы ағайындар негізінен үшке бөлінетін сияқты. Оның бірі – мүсәпірлік, екіншісі – кісәпірлік, үшіншісі – мұсатырлық. Әрине, мұсатыр деген тиген жерін ойып кететін уыттылау дәрмек. Бірақ ол біздің ұғымымызда әрқашан ширақтық пен шымырлықтың, шеберлік пен шешімділіктің және шынайылықтың бейнесін айқындап беретін сияқты күй кештіреді. Олай болса, ой-өрісін өресі жетпейтін шеңберден іздемей, өзінің ақыл-парасатының шамашарқының деңгейінде жасаған еңбегі аңыз боп тарайтын, жүрген жеріне мұсатырдай тиіп, өзі де оңайлықпен бұзыла қоймайтын, бұзылмақ түгіл берілмейтін қалыппен өткен екі жазушы болса біреуі, біреу болса нағыз өзі болатын осы Бердібек ағамыз екендігінде сөз жоқ. Осындай ағаларымыз лайым халық көкірегінде жасай берсін. Артына қалдырған ақыл-ой өресі аңызға айналып, өз ұрпағын тәрбиелей берсін. Біздің тілегіміз осы.

Баянғали ӘЛІМЖАНОВ

Даладай ақын Далада ғана туатын

Ақын Әбубәкір Қайран – 60 жаста!

ШҰБАТТАН ШЫҚҚАН... Әбубәкір Қайранға

Шеңгелмен ойнап,
Жантақта жатқан жантайып,
Уызға тойған
Ботадай бұла, балпайып,
Тәртіпті топта
Түседі көзге тұлғасы,
Тарбағатайдың
Тасындай қожыр талпайып.

Айналан өлең,
Байырғы балбал қайда дер,
Ақ боран соғып,
Айтқандай сәлем айға жер,
Қайран ел жоғын
Уайымдап жырмен іздеген,
Қайнары мөлдір,
Қайрағы қатты қайран ер!

Қолқаны қауып,
Жұлдызсыз түні қаланың,
Ақынның бейуақ
Тауыспай қоймас амалын,
«Тойотадан» да
Тай-атан артық көрініп,
Тротуар теуіп,
Іздеген түйе табанын.

Түйеші шалдың
Түгесіп ішкен шұбатын,
Даладай ақын
Далада ғана туатын,
Қазақы сөздің
Мәйегі сінген майталман,
Қымыздан, яки,
Шұбаттан ғана шығатын!

Табиғи қалпын
Бұзбаған бұлде жамылып,
Көленке түсіп,
Көрмеген іші тарылып,
Түйенің сүті,
Киелі құты дем беріп,
Ағарған ішіп,

Ағынан жүрген жарылып,
Қабағы түсіп,
Қабаржып кейде құлазып,
Қабырға – камал,
Бұзғысы келіп қағынып,
Бұрқырап буы,
Шудасы тудай жалбырап,
Қаңтарда қайнап,
Бурадай бұлтқа шабынып,
Азуы қақсап,
Аяғы ақсап қақпаннан,
Шықса да асқак,
Қасқырдай көкке табынып,
Асығып қуып
Адасып қалса сағымнан,
Асыра жырлап,
Аспанын жүрген сағынып,
Жол ұзақ, әлі,
Өрлей бер, ақын, алдында,
Өмірдің бәрі
Ағын боп... өлең ағылып!

АСПАН

Бура бұлттар
Жерге төніп
Көк құрсап,
Еске түсті
Бұрынғы бір өткір шак,
Тұнжыр ойға
Батыратын осылай
Өзіміз де
Бұлыңғырлау боп тұрсақ.

Ақ қағазға түспегенмен
Дастан боп,
Таңғажайып сәттер өтті
Бастан көп,
Әбубәкір
Ақын інім екеуміз,
Түнгі бакты
Кезуші едік мастау боп,
Аппак қарға
Аунап жата кетуші ек
Өлең оқып,
«Аспан! Аспан! Аспан!» — деп.

Құйрықты жұлдыздай жарқ етіп
өмірден ерте кеткен талантты
ақын Дүйсенхан Нахымов тірі
болғанда биыл 73 жасқа толар еді...
1945 жылы дүниеге келіп, 1977
жылы 9-сәуірде, небары 32
жасында дүние салған ақынның
артында тек алғашқы жыр
жинағы «Тұңғыш кітап» қана
қалды.
Ордалы Ордабасыда туып,
Оңтүстікте өмір сүрген оның мол
мұрасының жарыққа шығуға
кезегін күтіп жатқанына да талай
жылдар өткен еді. Осы шаруаны
қолға алған «Тұран» баспасы 2010
жылы Дүйсенхан Нахымовтың
«Ақ толқын» атты көлемді жыр
кітабын жарыққа шығарды.

АҚЫН АТЫНДА ӘЛІ КӨШЕ ДЕ ЖОҚ

Темірланда ғұмыр кешкен тегеурінді ақын
Дүйсенхан Нахымовтың атына көше берілуін сұраймыз

Ордабасыда ақынның 65 жылдығына арналған жыр кеші өткен болатын. Қазақтың белгілі ақын-жазушылары қатысқан сол кеште Дүйсенхан Нахымовтың атына өзі ғұмыр кешіп, қызмет еткен Темірлан кентінен мектеп пен көше берілетін болып, оны аудан әкімдігі де қолдаған еді. Кейін ел алдында қабылданып, республикалық баспасөзде жазылған осы бір игі шешім орындалмай, тіпті 2015 жылы ақынның 70 жылдығы да елеусіз қалды. Кейін Ордабасы аудандық Дүйсенхан Нахымов атындағы әдебиет және өнер бірлестігінің мүшелері де ақын атына көше беру туралы ұсыныс жіберді, оған да әлі жауап жоқ.

Өмірді өрнекті өлеңдерімен жырлап өткен нәзік лирик Дүйсенхан ақынның басты тақырыбы — туған жер, өскен өлке, ұлы Қазақ елі болды. Ағынды Арысын арынды шабытымен ақ толқындардай ақтарыла толғап өтті.

Сүйемін құт мекенім — арда жерді,
Ақ Арыс қыз сияқты талма белді.
Аққудай көлді аңсаған, аңсаймын мен,
Әжемнің алақанындай майда желді.
...Сүйемін адамдарын жаны нұрлы,

Соларға еркім менің бағынулы.

Десеңші, қандай арман етемін мен,
Бұлғи да аппак таңнан табылуды, —
деп, өмірге деген, өңірге деген ыстық сезімін ынтызар інкәрлықпен жырлап өткен ақынның атына әлі көше берілмей келеді.

Біз бүгін Өлең деген өлкеде өз отына өртеніп кеткен өр ақын Дүйсенхан Нахымовтың атын мәңгілікке қалдыру шараларын қайта қозғап отырмыз.

Айналып кең өлкемді шыр көбелек,
Өтсем деп ем бәріңді күнге бөлеп.

Шөл далада құлпырған жалғыз гүлдей,
Жалғыз менің бақытым кімге керек? —
деп, жырлағандай, бар қазаққа махаббатын арнаған ақын әруағы алдында, қалың елдің қолдауымен көтерілген бастама аяқсыз қалмауын ойлап, қайта қалам алудамыз.

Рухани жаңғыру кезеңінде облыстың да, ауданның да руханиятқа қамқор басшыларына құлаққағыс ететініміз, осы бір игі ниетті іске асыра білсек, иманды да, тағылымды шара болар еді. Арманда кеткен ақын әруағы алдындағы да, ел алдындағы да парызымызды орындар едік.

Нұрлан Оразалин, Қазақстан Жазушылар одағы басқармасы төрағасы, Мемлекеттік сыйлықтың лауреаты;

Дулат Исабеков, жазушы-драматург, Мемлекеттік сыйлықтың лауреаты;

Нармахан Бегалыұлы, ақын, К. Симонов атындағы Халықаралық сыйлықтың лауреаты;

Марғабат Байғұт, жазушы, Халықаралық Алаш сыйлығының лауреаты;

Темірхан Медетбек, ақын, Мемлекеттік сыйлықтың лауреаты;

Исраил Сапарбай, ақын, Тәуелсіз «Тарлан – Платина» сыйлығының лауреаты, Оңтүстік Қазақстан облысының Құрметті азаматы;

Ұлықбек Есдәулет, ақын, Қазақстан Жазушылар одағы хатшысы, Мемлекеттік сыйлықтың лауреаты, «Жұлдыз» журналының бас редакторы;

Серік Тұрғынбекұлы, Қазақстанның Еңбек сіңірген қайраткері, Халықаралық «Алаш» сыйлығының лауреаты;

Ханбибі Есенқарақызы, Қазақстанның Еңбек сіңірген қайраткері, Халықаралық «Алаш» сыйлығының лауреаты;

Бақыт Сарбалаулы, сыншы, Қазақстан Жазушылар одағы хатшысы, Халықаралық «Алаш» сыйлығының лауреаты;

Көпен Әмірбек, сатирик, Қазақстанның Еңбек сіңірген қайраткері, Халықаралық «Алаш» сыйлығының лауреаты;

Ғалым Жайлыбай, Қазақстан Жазушылар одағы басқармасы төрағасының орынбасары, Қазақстанның Еңбек сіңірген қайраткері, Халықаралық «Алаш» сыйлығының лауреаты;

Қасымхан Бегманов, ақын, Қазақстанның Еңбек сіңірген қайраткері, Халықаралық «Алаш» сыйлығының лауреаты;

Қазыбек Иса, ақын, Халықаралық С.Есенин атындағы сыйлықтың лауреаты, Халықаралық «Алаш» сыйлығының иегері, «Қазақ үні» газеті президенті;

Темірғали Көпбай, ақын, баспагер, Халықаралық «Алаш» сыйлығының лауреаты;

Иса Омар, журналист-жазушы, «Замана» баспа үйі редакторлар кеңесінің төрағасы, Оңтүстік Қазақстан облысының Құрметті азаматы

Жарылқасын Дәулет, сатирик, сазгер, ҚР Мәдениет қайраткері;

Абай Балажан, ақын, «Оңтүстік Қазақстан» газетінің бас редакторы;

Қалдыбек Құрманәлі, композитор, Қазақстан Жастар одағы сыйлығының лауреаты. «Құрмет» ордені иегері;

Бақытжан Алдияр, ақын, Қазақстан Жазушылар одағы

Оңтүстік Қазақстан филиалының төрағасы, Халықаралық «Алаш» сыйлығының иегері;

Әлібек Шегебай, ақын, Қазақстан Жастар одағы «Серпер» сыйлығының лауреаты;

Ғалымжан Зиябек, журналист, Ордабасы аудандық «Ордабасы оттары» газетінің бас редакторы;

Әсет Әссанди, журналист, Ордабасы аудандық Дүйсенхан Нахымов атындағы әдебиет және өнер бірлестігінің төрағасы;

Батырхан Сәрсенхан, ақын, Халықаралық «Шабыт» фестивалінің Гран При иегері.

Қылмыстық топ

Ақын Әбубәкір Қайрановтың Алматыдағы Мамыр ықшам ауданындағы үйінде ақындар жиі бас қосып, поэзия кештерін өткізіп тұрады. Бір жолы Семейден ақын Тыныштықбек Әбдікәкімов келіпті. Оларға сәлем бере келген жас ақындар қандай, емін-еркін бір жұма дүрілдесе керек. Бір күні Баянғали звондаса, телефонды Әбубәкірдің сабырлы, парасатты зайыбы Гүлзия алып, болған жайды айтады. Сонда Баянғали.

Қосылса Әбубәкір, Тыныштықбек,
Кетеді қаңтарда да күн ыстық боп,
Мамырды азан-қазан қылады екен
Секілді басын қосқан қылмыстық топ! —
деген екен.

Үш қатын мен күшті ақын

Ақын Әбубәкір Қайранов телефон арқылы сөйлескенде:

— Гүлзия Семейге тойға кетті. Қасында Ғанимат құдағи, тағы бір әйел бар — депті. Сонда Баянғали:

Тойға кетті үш қатын,
Үйде қалды күшті ақын,
Енді қандай амал бар
Отырып ал да, қыс тақым! —
деген екен.

(Продолжение.
Начало в предыдущем номере)

На пороге климатических и социальных изменений мы беседуем с Галией Кажигалиевой о глобальных проблемах.

— Есть ли светлые люди в Казахстане и за его пределами, которые восприняли бы информацию Небесных Сил через контактера Галию Керей? И что для этого нужно делать?

— Дастан, что ты хочешь узнать этим вопросом о тех людях, которые хотели бы узнать Галию Керей как контактера, ее информацию о новой жизни? Ты прекрасно знаешь, как эти люди относятся к Галие. Ведь никто не интересуется, кто такая Галия Керей. Таких людей, с кем ты встречался, раз-два и обчелся, и никто из них не обращался с вопросом к Галие. Ведь никто не хочет знать о Галие как контактера с Высшими Силами, все они считают, что это абсурд, такое не может быть. Поэтому этот вопрос больше к тебе, потому что ты общаешься с теми людьми, которые говорят о Галие неужодные слова.

— Да, действительно, большинство знакомых и комментаторов в социальных сетях не воспринимают Галию Кажигалиеву, как контактера или биоэнергетика. Многие воспринимают как очередного экстрасенса. Приходилось ссылаться на законы Вселенной, природы, которые не зависят от человечества и влияют на жизнь людей и Земли, на наличие мирового Разума и т.д. Избегал слова «Бог», подчеркивал, что информация Керей не имеет отношения к религии. Тем не менее, в полемике проскальзывало предположение в продвижении новой религии и нового пророка. Очень редко встречаются люди, которые адекватно воспринимают информацию Керей, но по неизвестным мне причинам не обращаются к контактеру. Лишь несколько человек изъявили желание познакомиться с Керей...

— По Моему предположению, есть такие люди, которые хотели узнать Галию поближе, но многие боятся сказать своим знакомым, что знают Галию. Узнать поближе Галию: это значит — предположительно узнать правду о себе от Галии. Но Галия хотела бы узнать правду о себе, что думают о ней простые, рядовые люди.

— Следующий вопрос. Каким образом будет идти подготовка людей к будущим глобальным переменам?

— Я сказал бы так Дастану, что уже идет подготовка людей с 2000 года. Тогда Галия писала о многом — изменения в Земле начались с

Поэтому Небесные Силы до сих пор продолжают работать, делают дела по изменению климата от субтропического к тропическому. Это оказался намного сложный процесс. Иногда появлялся неожиданный климатический криз из-за обившей негативной энергии некоторые места. Чтобы притушить их, Юпитеру приходилось применять такую же негативную силу, например, жару — еще сильной жарой, холод — холодом и т.д. С неба в этот момент могли появляться космические энергии негативного характера. Потому что на Земле действует такая же негативная космическая энергия, которую выпускают космоэнергетики, пропуская свою негативную энергию вверх через позитивную энергию блуждающей на Земле в одиночку космической белой энергии. Это имеется в виду люди с белой энергией, которые служат, не понимая этого, негативным космоэнергетикам.

Об этом процессе — о переходе

энергию, зная или не зная о своем происхождении, могут служить черным силам в угоду своей сиюминутной удаче. Теперь вы знаете, почему этот процесс подготовки продлился долго. Но теперь Мы знаем, кто мешал нам в работе, и знаем, кто такие космоэнергетики.

— В своей «Книге Луны о новой модели жизни» (2004 г.) Вы поведали о новой модели жизни. Какие должны быть условия, чтобы новая модель стала востребованной и заработала?

— Закон о новой модели жизни для землян было передано Мной, Йогой, специально для контактера Земли с Небесными Силами. Мы тогда еще не знали, что контактером является Галия. Мы ее потеряли еще в детском возрасте. У Токтасына (соавтора «Книги Луны о новой модели жизни») было слышание, и ему диктовали во сне и наяву. Хотя Токтасын услышал всё, но успел переписывать от руки всё не так, как надо. Тогда компью-

— есть специальный закон Луны, подсказывающий землянам, как жить при новой жизни, в новых условиях. Галия понимала, что этот закон нельзя применять сиюминутно, в таком виде. Потому что она сделала вывод: эти законы как бы переданы в словах, а чтобы этот закон действовал в деле, не хватает главного рычага, который можно держать в руках и крутануть, чтобы заработал мотор для дела. Когда этот закон предлагали читающей аудитории, они ждали от ученых встречного вопроса. Хотя бы такой как должен работать этот закон? Когда Галия писала информацию, полученную от Небесных Сил, она не ждала похвалы в свой адрес от читающей аудитории, тем более от ученых. Она хотела — хоть кто-нибудь возмущился и задал вопрос. И она думала, что сможет ответить на любой вопрос, получив информацию от Йогой. И в таких спорах могла бы зародиться такая истина, что Земля и земляне, может

Интервью Галии КЕРЕЙ:

С ПОМОЩЬЮ НЕБЕСНЫХ СИЛ ЖИЗНЬ ЗЕМЛИ И ЗЕМЛЯН ДОЛЖНА НАЧИНАТЬСЯ С ЧИСТОГО ЛИСТА

того периода. Тогда Галия помогла Мне использовать все методы Земли и земного происхождения. То есть Небесные Силы еще тогда начали применять новые методы по уничтожению тараканов, мух, мышей, крыс и других ненужных для Земли и землян живностей. На Земле появились с начала перестройки неужодные для жизни живности, численность которых с момента перестройки увеличилась на Земле, начались перетасовки с одного места на другое. С момента перестройки в страну были привезены множество живностей, которые не присутствовали раньше. Началась перетасовка людей с одного места на другое, и вместе с ними тоже так же перекочевывали все живности, живущие с ними. Надо было жить так: перекочевывая с одного места в другое, подумать о том, что привезешь ты в чужую страну. Надо научиться выбрасывать то, что не нужно дома. Перекочевывая в чужую страну, люди старались перетаскивать всё, что у них было в этой стране. Таким образом, люди были виновны в загрязнении окружающей среды. Поэтому людей подготавливать тяжело, люди сами должны думать об этом.

Раньше Мы думали так: если подготовим людей, устроив мозги с одного места в другое, с одного полушария в другое, переместим жизнь с одного полушария Земли в другое. Но на самом деле это оказался очень сложный и длительный процесс. Галия говорила: ведь для того, чтобы изменить Землю и человечество, как предполагают Небесные Силы, нужно очень длительное время. А Мы думали, как же так, Галия может так думать? Мы же Божественные Силы — мы можем делать быстро и четко. На самом деле всё оказалось намного сложнее, чем Мы думали, оказалось, Галия права — она же знала земную жизнь.

на Земле белой энергии в черную, когда работают космоэнергетики, тоже будет подробно описываться в книге Луны. Вот такие негативные энергии живущих на Земле и имеющиеся в космосе, которые могли превратить белую энергию в черную, и заставлявшие работать черную энергию против Небесных Сил. Подготовка Земли и землян продлилась вот так долго, почти все 17 лет топталась на одном месте, не понимая, от чего очищение Земли опять превращалось в черную энергию.

Об этом Мы в первый раз услышали от Галии недавно, когда к ней пришла якобы на лечение одна женщина с белой энергией, попавшая под влияние космоэнергетиков. Она оказалась тем солдатом, который предал свою страну за мнимую свою свободу. И тут она пришла к Галие как больная, но пришла как предатель — передать ее в руки космоэнергетиков. Йогой обнаружил ее связь с космоэнергетиками и быстро оттолкнул ее от Галии. Эта женщина читает сайт Галии, она, думаю, догадалась, о ком говорит сейчас Галия во всеуслышание. Просто на Земле таких людей очень много, имея белую

теров на этой земле еще не было. Он получал эту информация где-то в 1980 году, а до Галии он дошел лишь в 1995 году. Если Токтасын захочет, эта информация будет описана в книге Луны: как искал, как дошел до Галии и т.д.

За эти 15 лет Токтасын предлагал этот закон многим ученым, журналистам, чтобы напечатали, даже одному немецкому журналисту. Он перевел закон на немецкий язык и напечатал у себя в Германии. Но никто с доверием не проникся к информации Токтасына — ни в Казахстане, ни в Германии.

А Галия сразу схватилась за этот закон, потому что ей всегда описывали какие-то новые модели. Вот таким образом новая модель жизни на столе Галии появилась как бы случайно. Но случайных вещей не бывает. Хотя на подготовку этой встречи ушло много времени — целых 15 лет. В этой «Книге Луны» эти 7 законов, полученные Токтасыном, даны в сыром виде, потому что он не мог учитывать слышание Галии в этих законах. Просто оба не смели приложить слышание Галии к этому закону. О 7 законах была дана информация в этой книге для того, чтобы люди понимали

быть, не докатились бы до такого криза, что происходит сейчас.

— Что хотели бы пожелать читателям в заключение?

— Я, Його — представитель Небесных Сил, от кого Галия передавала ответы на вопросы Дастана, напоследок к этим вопросам хочу сказать, что мой контактер Галия, которая сейчас диктует эти слова, получив слышанием, опять может возмутиться. Зачем хвалишь Галию через нее (Галию)? Последний длинный абзац в ответе на предыдущий вопрос она выпалила, не дослушав, что Я мог сказать. Потому что эти последние слова о том, что хоть бы ее обругали за ее необыкновенную информацию, чтобы она могла бы поспорить с ними — очередной информацией, полученной от Йогой. Вот до сих пор Галия не дождалась ни от кого ни похвального, ни возмущенного звонка. Что могу Я сказать дальше? Придется на этом закончить. И так, на короткий вопрос Дастана у Галии (от Йогой) получался очень длинный ответ.

— Огромное спасибо, Галия Кажигалиевна, за интересное интервью!

Дастан ЕЛДЕС
d.eldesov@mail.ru

Евгений ГРЮНБЕРГ,
главный редактор газеты
«Вечерний Алматы»

Инновации и скорость являются главными определяющими конкурентоспособности

В Послании Президента «Новые возможности развития в условиях четвертой промышленной революции» определены десять задач, реализация которых даст Казахстану всё необходимое для вхождения в число стран — лидеров современного мира.

Данное Послание — это и аналитический документ, определяющий мировые прогрессивные тренды и, одновременно, руководство к действию, адресованное каждому думающему и деятельному гражданину страны.

Цифровизация производственных процессов и продвижение современных бизнес-моделей, повышение эффективности использования ресурсного потенциала, выход на новые технологические уровни, «перезагрузка» финансового сектора, эффективное государственное управление, верховенство закона и борьба с коррупцией, внедрение smart технологий, рост качества человеческого капитала — выполнение этих глобальных задач требует, прежде всего, освоения передовой информации. В послании президента подчеркивается, что ключевым приоритетом образовательных программ должно стать развитие способности к постоянной адаптации к изменениям и усвоению новых знаний. Аналитики отмечают, что сегодня один только уровень профессиональной компетентности не является определяющим конкурентоспособности специалиста на рынке труда, поскольку изменения происходят каждый день.

В эпоху стремительных технологических, экономических и социальных изменений информация является самым эффективным инструментом. А это огромное и ответственное поле деятельности для отечественных СМИ. Ведь первостепенной задачей каждого актуального и авторитетного медиа всегда было и остается главное — информировать и просвещать общество.

Необходимо сосредоточиться на продвижении новых знаний и компетенций, на информационной поддержке идей и нового опыта, на развитии казахстанской культуры и идеологии. На продвижении самого важного условия, которое определяет успех казахстанской модернизации экономики, политики и сознания. Это условие сформулировано президентским Посланием: «Чтобы соответствовать новому времени, нам предстоит сплотиться в единую нацию — нацию, стоящую на пороге исторического восхождения в условиях Четвертой промышленной революции».

Современное общество отличает стремительные изменения. Инновации и скорость являются главными определяющими конкурентоспособности в современном мире. Потому умение изменяться вместе с изменениями в мире являются на сегодня наиболее значимыми, если мы не хотим остаться на «задворках жизни». Сегодня СМИ увлеклись больше всего развлекательным контентом. А теперь у них открывается возможность на развитии образовательных и научно-познавательных проектов. В ближайшее десятилетие новые технологии повлияют на то, что многие профессии будут вытеснены, возрастет спрос на новые специальности. Поэтому СМИ тоже должны не только вникать в эту проблему, но и предоставлять площадку для внедрения технологий больших данных, которые оказывают влияние на информационные технологии в производстве, здравоохранении, торговле, государственном управлении.

ЧЕЛОВЕЧЕСКИЙ КАПИТАЛ — ОСНОВА МОДЕРНИЗАЦИИ ОБЩЕСТВА

В Государственном академическом русском театре для детей и юношества им. Н.Сац состоялся «круглый стол», посвященный Посланию Президента Республики Казахстан Нурсултана Назарбаева народу Казахстана 10 января 2018 г.

Надежда РУМЯНЦЕВА,
заведующая педагогической
частью театра:

«ДУША ОБЯЗАНА ТРУДИТЬСЯ!»

— Я благодарна Президенту нашей страны Нурсултану Абишевичу Назарбаеву за то, что он наконец-то образованию вывел из сферы услуг. Образованию наконец-то присвоен статус отдельной отрасли экономики. Ведь образование владеет человеческим капиталом, а капитал, как известно, — основа модернизации страны в настоящем и в будущем.

Перед нами, педагогами, стоит задача — повысить качественный уровень человеческого капитала, в руках которого будущее Казахстана.

Я бы начала с министерства образования. Оно, прежде всего, должно четко определить стандарты образования. И эти стандарты должны быть государственно-глобальными. Они должны быть разработаны по предметно на каждый класс. Ведь учитель должен четко знать, чему он обязан научить детей. Во-первых, чему, во-вторых — как. И здесь применимы умные технологии, которые идут через

курсовую подготовку, самотворчество учителя и не только. А ученик должен, конечно, знать, что от него требуют. То есть в основе образовательного учебно-воспитательного процесса обязательно должны находиться стандарты образования. Причем, еще раз повторю, они должны быть государственного глобального масштаба.

А чтобы наш выпускник котировался во всем мире, он непременно должен быть культурным человеком. Культура эта заимствуется из музеев, художественных галерей. И конечно же, из театров, которые играют очень важную роль в образовании человека. Обо всем этом говорится в работе Н.А. Назарбаева «Взгляд в будущее. Модернизация общественного сознания».

В своем театре мы стараемся поднимать детей на качественно новый уровень. Стремимся повышать духовно-нравственный потенциал наших зрителей.

Каждый год в нашем ТЮЗе проходит фестиваль «Солнечный круг», на который съезжаются дети из разных уголков Казахстана. В этом году фестиваль у нас будет проходить уже пятый раз, и это будет наш маленький юбилей.

Культура обладает глобальными масштабами. Она принадлежит всем. И в основе театра должна быть классика. В нашем театре очень много спектаклей, поставленных по произведениям классической литературы разных народов мира: Шекспир («Ромео и Джульетта»), Чингиз Айтматов («Белое солнце пустыни»), Александр Грин («Алые паруса»), многие-многие другие. Причем ребенок должен знать, почему то или иное произведение считается классикой.

Я не сомневаюсь: посещение театра должно быть заложено в школь-

ную программу. В школе должны быть уроки, связанные с искусством. Это могут быть беседы, экскурсии, лекции... Наши дети должны научиться понимать, что такое живопись, отличать истинное живописное полотно от подделки, истинную музыку, благодаря которой ты становишься выше, от суррогата. Словом, дети должны понимать разные виды искусства, которые воспитывают человеческие чувства, возвышают человека, делают его лучше, порождают в нем стремление к совершенству. «Душа обязана трудиться...», — писал поэт Николай Заболоцкий. И надо воспитать человека так, чтобы его душа трудилась с удовольствием. Мы в театре как раз этим и занимаемся.

Я недавно смотрела по телевизору «приколы», касающиеся учеников. Я не могла спокойно смотреть на то, как показывают ребенка, который, думая о том, что ему надо идти в первый класс, плачет. Это какой-то ужас! Ребенок только-только пошел в школу и уже не хочет учиться! Он боится школы, говорит: «Лучше глупым останусь!»

В наше время мы шли в школу вприпрыжку, с радостью, с удовольствием учились, мы и сейчас продолжаем учиться, потому что учителя нам сумели привить любовь к знаниям.

Нурсултан Абишевич дал четкую программу: как сделать так, чтобы школа была детям в радость. Теперь дело за нами, министерством образования, педагогами, воспитателями, родительской общественностью и не только.

Главе нашего государства Нурсултану Абишевичу Назарбаеву хочется пожелать обрести людей, желающих и умеющих решить каждую из десяти задач так, чтобы каждый из десяти вызовов стал возможным.

Татьяна ТАРСКАЯ,
засл. артистка Республики
Казахстан:

«ПО ЗОВУ СЕРДЦА»

— Что такое капитал? Капитал — это движение. Человеческий капитал — это движение души, основа человечности. Нурсултан Абишевич в своем обращении к народу Казахстана призывает нас любить младших и уважать старших. Это основа основ.

Мы — детский театр, как раз этим и занимаемся.

Казахстанец, который знает культуру и историю, — это хорошо. Но одних только знаний мало. У человека должны присутствовать и другие качества. Любовь, доброта, честность, ответственность... И эти качества нужно

закладывать в ребенка с самого-самого рождения.

Действительно, нужно воспитать новое поколение казахстанцев, такое, чтобы вся наша большая страна прекратилась в страну успешных людей. В этом плане необходимы новые, бюджетно поддерживаемые педагогические реформы. Чтобы педагоги — от детского сада до аспирантуры — помогали маленькому человеку найти свою дорогу. В Японии, например, до пяти лет ребенку разрешается все, к нему относятся, как к потенциальному сокровищу. Мне кажется, это правильно, потому что от них, сегодняшних малышей, будет зависеть, в какой стране в будущем будет жить наш народ. Как мы ребенка воспитаем — педагоги, актеры, театры, таким он и станет.

Ни для кого не секрет — мы в театре занимаемся примерно тем же, чем занимаются педагоги в школе. Мы, также как и учителя, вкладываем в маленького человека вечные, очень важные ценности. В нашем театре, на мой взгляд, эта работа эта очень хорошо поставлена. Мало того, что мы ставим спектакли, которые прививают юному зрителю эти вечные ценности — честность, доброту, отзывчивость, ответственность и так далее, мы это делаем и конкретно. Занимаемся благотворительностью. Постоянно приводим в театр воспитанников детских домов, детей с ограниченными возможностями. Вот только что на новогодних

каникулах у нас состоялся Рождественский бал, который посетили дети более чем из десяти благотворительных организаций. Среди них — Казахское общество глухих, Центр реабилитации и адаптации инвалидов, приют для несовершеннолетних и так далее. Двери театра для таких мероприятий всегда открыты.

У нас есть чудесный фестиваль «Солнечный круг». Я являюсь на нем председателем жюри конкурса чтецов. К нам на фестиваль приходят малыши, взрослые ребята, подростки. И все время фестиваля они находятся в сообществе доброты и любви... Дети придумывают сами пьесы, участвуют в спектаклях, читают стихи, отрывки из прозы... Причем авторы здесь самые разные — современные и классические, российские, казахстанские, английские, американские и так далее и так далее. После нашего конкурса дети уходят обогащенные, и это очень важно. Они обретают много новых друзей, у них открываются новые горизонты.

Конечно, очень хочется, чтобы планы, намеченные нашим Президентом — Нурсултаном Абишевичем Назарбаевым, поскорее воплотились в жизнь.

2017 год стал знаменательным во всех отношениях для известного писателя Дулата Исабекова. Ему исполнилось 75 лет, и праздновал он свой юбилей не только в родном Шымкенте, но и в Лондоне.

Дулат Исабеков особняком стоит в литературе современного Казахстана. Его нельзя назвать баловнем судьбы, но и сказать, что его мало знают и читают, тоже будет неверным. Напротив, из нынешних казахстанских писателей он уступает, наверное, только Олжасу Сулейменову по числу произведений, переведенных на другие языки. Однако такое стало возможным не потому, что писатель старается быть на гребне волны и творить в угоду времени. Наоборот.

Исабеков пишет о казахском ауле — теме, которую нынче презрительно ото-

англичан или американцев. И это так на самом деле: некоторые иностранцы, к примеру, не знают своих писателей.

К слову, приезжали к нам писатели из США, и они не могли сказать, кто такой Артур Хейли, а мы знаем. Когда мы бываем за рубежом, там удивляются тому, что мы знакомы с их историей, культурой, литературой. Они же не знают практически ничего о нас, хотя можно было бы заглянуть в источники и узнать хотя бы имена наших писателей. Но при этом у них современные технологии, девайсы и т. д. Поэтому нужно смотреть

Дулат ИСАБЕКОВ:

КЛАССИКОМ Я СЕБЯ ЧУВСТВОВАЛ ПЯТЬ МИНУТ, ПОТОМ ВСЁ УЛЕТУЧИЛОСЬ

двигают в сторону так называемые эстеты. Пишет много и в разных жанрах. Но о чем бы он ни написал, речь идет о вечных ценностях: любви, уважении к старшим, почитании традиций дедов и отцов.

Это и любовь к родному пепелищу, и любовь мужчины к женщине, и, наоборот, любовь стариков к внукам. Доскональное знание казахской глубинки, жизни и быта родного народа делает его произведения не просто достоверными, но и в определенной мере отражающими реальность с портретов архетипов. Не случайно его творчеством так интересуются и в Великобритании, где изданы книги, и в России, где пьесы идут на сцене Санкт-Петербурга и других городов.

Дулат Исабеков стал единственным казахстанским писателем, чьи книги хранятся в Национальной библиотеке Англии. И первым литератором из постсоветского пространства, удостоенным чести выступить в палате лордов Великобритании.

От такого признания голова закружилась бы у любого другого человека, но только не у Исабекова — человека ироничного по своей природе и мудрого благодаря прожитым годам и жизненно-му опыту.

ПРОСТО ПИСАТЕЛЬ

— Дулат-ага, ваши книги помимо родного Казахстана издаются и в Англии, а пьесы ставятся в разных странах. Ощущаете ли себя живым классиком?

— Классиком себя я ощутил в течение пяти минут, когда меня представляли в палате лордов (*смеется*). Пяти минут хватило, а потом всё улечивается. Классики — Пушкин, Абай, Шекспир, а я просто писатель, который пишет в разных жанрах. И если книги читают, значит, мне удалось рассказать то, что интересует людей.

— Сегодня много сетуют на то, что все перестают читать. Так ли это?

— Знаете, сегодня так много говорят о «Рухани жаңғыру», что некоторые воспринимают эту программу как сезонный лозунг. Но так к этому относиться нельзя. «Рухани жаңғыру» — это совсем другое, означает, что мы должны обновляться, менять свое сознание. И здесь главный вопрос возникает — в чем обновляться? Мне кажется, мы должны посмотреть вокруг, критически оценить себя, чтобы понять, что такое казахи и кто такой казах в современном мире. Что мы приобрели и что потеряли, что можем получить в сотрудничестве с другими народами.

Мы считаем, что казахи образованнее

на себя и брать самое лучшее, что создано человечеством, а не глотать все подряд в виде масспотребы.

— А первооснова всему что?

— Первооснова — всегда культура, литература. Вначале было слово, а не межконтинентальные ракеты. Силой слова можно решить многое. Человек образованный всегда предпочтет сесть за стол переговоров, чем браться оружием. Помните, «гостей встречают по одежке, а помянут по уму»? А ум — это слова прежде всего.

От слов зависит, что за государство мы представляем, что я за человек.

Мы должны отдавать себе отчет: на самом деле кто я, что такое национальные корни. И задача «Рухани жаңғыру», как мне кажется, обновить всё то, что было в прошлом, не забывать о лучшем, но при этом не оставаться в узконациональных рамках.

УТРАЧЕННЫЕ КОРНИ

— Вы затрагиваете в своих книгах тему аула, а на самом деле тему потери корней. Почему она так волнует вас?

— Мы утратили свои национальные корни. И считаем, что это достижение: дескать, так ближе к цивилизованным странам. Те, кто утверждает подобное, и не подозревают, что на самом деле теряют многое.

Для иностранцев — англичан, французов и т. д. — не нужна твоя европейская культура. У них это давно есть. Им надо самобытность.

Скажем, во время постановки моей пьесы «Транзитный пассажир» в Англии актеры поразились установкам режиссера. Он просил актрису — исполнительницу главной роли — не смотреть в глаза своему собеседнику. У англичан счи-

тается: если человек не смотрит в глаза во время беседы, то он врёт. А у нас, казахов, младшие, женщины должны опускать глаза во время подачи чая, разговора. И это англичан удивило, но одновременно и обрадовало: значит, традиции живут.

Ведь что такое традиции, национальная самобытность? Они не в одежде, не в галстукке. А именно в психологии, менталитете, внутренней культуре людей.

В этой же пьесе есть диалог главных героев. Они рассказывают друг другу про свою жизнь. Мужчина говорит о том, что когда-то жил в этом доме, но уехал потому что так жестоко с ним обошлись люди. Оба задаются вопросом, почему такими жестокими они бывают? И женщина сама же отвечает на вопрос, вспомнив о давней традиции своего рода. Если сноха, будучи беременной, уезжала проведать своих родных — төркін, то мать мужа считала дни, и когда оставалось совсем мало дней до родов, бабушка отправлялась за снохой. Потому что было важно, чтобы ребенок родился в родном доме — отцовском. Ребенок, не родившийся дома, бывает жестоким. Так считали казахи. А для англичан это было открытием.

— Многие из тех порядочных и честных людей, кого лично я встречала на своем пути, воспитывались бабушками и дедушками. Это случайность или тоже национальные особенности?

— Это как раз и есть национальные корни, когда внуков воспитывали бабушки и дедушки. Потому что воспитывали примером, делом, поступками. И здесь не нужны были слова даже. Вот это как раз национальное, которое забываем, к сожалению. Сегодня это теряется. Даже писатели путают, что такое национальное и межнациональное. Думают, что если создадут безнациональное, то для Европы будет интересно. На самом деле совсем неинтересно, они давно это прошли. Им нужно национальное: тюбетейка, чапан, слова, действия, традиции.

Англичане, к примеру, поразились тому, что в рассказе о чабанской семье волкодаву отрезают кончики ушей. А казахи издавна делают это для того, чтобы во время схватки волк не мог укунить собаку за уши.

В том же «Транзитном пассажире» есть момент, когда перед главным героем появляется тень матери, дух, или аруах по-казахски, и он с ней говорит. Для чопорных англичан аруахи оказались чрезвычайно важными, потому что и у них есть такое. Вспомните «Макбет» Шекспира.

С ВЫСОТЫ ПТИЧЬЕГО ПОЛЕТА

— Сегодня у нас людей делят на нагыз-и шала-казахов, ругают героев прошлых лет и считают, что это патриотично. Правильен ли такой подход?

— Противопоставление казахов на чистых и нечистых губительно для страны, народа, как и то, что черной краской марают давно ушедших людей. Сегодня, в XXI веке, легко судить всех, а попробуйте поставить себя на их место, пожить в том времени.

— А как к этому относиться?

— Да, радости тут немного. Огорчает, что мы становимся нацией, идущей к цели, не прямыми, а окольными путями. Мы постоянно блуждаем, увлекаясь чужим достоянием, не замечаем своих ценностей.

Лев Гумилев сказал, что вне этноса нет ни одного человека на земле. «Национальная принадлежность — неоспоримая реальность», — утверждал он. И он прав.

«Всяким националистическим спекуляциям» нужно противостоять силой знания, единения. И в этом задача «Рухани жаңғыру». Надо уметь смотреть на историю с точки зрения птичьего полета.

Я рада, что обучалась на русском. Но не потому, что советское образование было самым лучшим в мире, а русские школы были самыми сильными в Казахстане. Я так не думаю и никогда не думала.

Учеба в школе с русским языком обучения дала мне возможность осознанного изучения чужого языка, успешного преодоления языкового барьера, что положило начало моему полиязычию и хорошей русской речи почти без акцента.

Вот, пожалуй, и все плюсы моего русскоязычного обучения. И то это весьма сомнительные плюсы: с таким же успехом я могла бы стать полиглотом, обучаясь на родном языке и углубленно изучая английский, французский или русский. Но таких школ в СССР не было, все специальные школы были с русским языком обучения и только в областных центрах.

Необходимую мне информацию я уже давно читаю, слушаю на английском и казахском языках, благо есть интернет и можно напрямую черпать новости с оригинала на английском языке, поэтому русский как ретранслятор потерял для меня свою актуальность, перестал быть для меня базовым инструментом познания мира.

Думаю, что и раньше я могла вполне себе без него обходиться.

Тогда почему я рада? Объясню почему.

Русский мне сейчас нужен в основном для общения с русскоязычными согражданами и отстаивания прав казахоязычных на обслуживание на родном языке! И тогда я радуюсь, что могу свободно донести до оппонента свои мысли на «могучем и великом». Парадокс в том, что часто приходится спорить со своими же русскоязычными соплеменниками. И это больно. Так что радость моя горькая.

Англичанам, немцам, французам моя мечта может показаться нелепой, но я мечтаю о том дне, когда в Казахстане с высоких трибун будет звучать родная казахская речь. «Интернационализм» буквально переводится как «межнациональный», значит, ничего страшного в национализме нет.

И к интернационализму можно прийти только через национализм: только научившись уважать себя как нацию, полюбив все свое родное, можно строить отношение с другими на равных. Интернационализм, это не когда в Казахстане казах обращается к согражданам по-русски, а когда казах владеет кроме родного, еще и русским, а русский или узбек говорят на родном и на казахском, а все вместе владеют еще и английским, но доминирует казахский, потому что он государственный. Надеюсь, это ситуация ненадолго, и ни мне, ни Руза Бейсенбай теги, никому больше в Казахстане не придется на своей же земле бороться за право говорить без ограничений на родном языке.

ПОЛИГЛОТ О КАЗАХСКОМ ЯЗЫКЕ

Недавно была на встрече с послом США. Подавляющую часть аудитории представляла казахская молодежь, весело щебечущая между собой по-русски и иногда по-казахски. Потом они бойко задавали послу по-английски вопросы, смеялись над его шутками.

Подумалось, вот оно — трехязычие в действии. Но к радости примешивалась горечь: почему не наоборот — разговаривали бы между собой по-казахски и использовали два других языка по необходимости. Вот тогда было бы правильно, естественно.

Очень радуюсь, когда во дворе своего дома все чаще слышу, как малыши говорят между собой по-казахски, огорчаюсь, когда вижу, что некоторые де-

ГОРЬКАЯ РАДОСТЬ ПОЛИГЛОТА

ти-казахи даже не понимают обращенную к ним речь на казахском.

Надо же, как грамотно действовали колонизаторы — знали точно, что для уничтожения народа совсем не обязательно убивать его физически, достаточно обезглавить его, перебив его мозг и душу — национальную элиту, заменив его своими ставленниками — прислужниками и отнять его язык. И все, через пару-тройку поколений народа нет, есть биомасса, послушная воле своих господ.

С моей точки зрения, политика репатриации оралманов — это самое выдающееся, что было сделано первым президентом.

Оралманы сохранили все богатство нашего языка, культуру — мы должны быть им благодарны за это.

Казахский язык — это один из протоязыков, прародитель множества других языков, даже латышского, а гены казахского народа живут в индейцах США, гуннах Венгрии и, как выяснилось совсем недавно, в норвежцах и, возможно, в шведах и датчанах. Мой сын в Оскемене на улице случайно встретил ученых-индейцев США, приехавших проводить ДНК исследования на предмет нашего родства. Сын сначала подумал, что за казахи, говорящие на английском, и решил спросить их, откуда они.

«Мне посчастливилось познакомиться с российской ученым, автором книги «Тюркская этнонимия древнеевропейских народов» Ю.Н. Дроздовым. Результаты его исследований дали основание полагать, что подавляющая часть европейского населения с древнейших времен и до X-XII веков была тюркоя-

зычной. Исследование Дроздова еще больше утвердило меня в подозрении о существовании тюркоязычного начала в развитии человеческих языков вообще», — пишет Галина Шукеева.

Книги «Тюркская лексика в Слово о полку Игореве» Баскакова Н.А., «Аз и Я» О.Сулейменова также отражают взаимодействие древнерусского языка с языками древних тюркских племен.

НАША РОДНЯ

Я удивлялась и спрашивала скандинавов «Вы же северный народ, почему у вас много черноволосых и черноглазых?» Они затруднились ответить, но теперь я знаю ответ — они наша родня.

Однажды в Москве я встретила студента венгра, назвавшего себя гунном и зная о нашем родстве, предложила проверить эту теорию — мы сравнили наши языки и обнаружили 100% смысловое и фонетическое сходство таких древних слов как «ата, апа, алма, арпа и т.д.». Понятно, что

все слова мы перебрать не могли, но и те идентичные слова, что мы нашли, ясно доказывали наше родство.

В казахском языке 2 млн 500 тысяч слов — для сравнения, в английском — 500 тысяч, 70% заимствований, в русском — 400 тысяч слов, из которых 2 000 являются тюркизмами, 60% заимствований.

Фонетически казахский язык тоже очень богат — в нем 42 буквы, 37 звуков, наличие специфических звуков «ғ, н, қ, ұ, ү» — показатель его древности. Ничего личного, просто статистика — Google в помощь.

«Кодекс Куманикус (лат. Codex Cumanicus, «Словарь кыпчакских языков») — извещенный письменный памятник куманского (старокыпчакского) языка начала XIV века (1303 г.), единственный список которого хранится в библиотеке собора Святого Марка в Венеции, составлен миссионерами на основе разговорного языка западной ветви кыпчаков.

Основное назначение «Кодекса» было практическим: для изучения кыпчакского языка миссионерами и знакомства населения Золотой Орды с христианством.

Таким образом, казахи — наследники саков, гуннов, Дешти-Кипчак, Тюркского Каганата, Золотой Орды.

Я двумя руками за политику трехязычия, но с условием доминирования во всех сферах казахского языка. В этой связи нужно изучить опыт скандинавских стран, жители которых прекрасно владеют английским, но применяют его только в случаях необходимости, во всех сферах жизни предпочитают пользоваться родными языками.

Это происходит от чувства полноценности, уважения, любви к себе как к этносу, понимания, что их языку может грозить исчезновение, если они сами не будут поддерживать и развивать его. И это понимание имеет место на всех уровнях общества — от правительства до простых людей.

КОГДА ТЕБЯ УВАЖАЮТ

Нам тоже это нужно понять и осознать, что человека другие уважают только тогда, когда он сам себя уважает. То же и с целым народом.

Представители развитых стран вежливы и скрывают из-за дипломатии свое презрение к тем казахам, кто не владеет своим языком, справедливо считая, что те «прогнулись» перед колонизаторами и стали манкуртами.

Но в приватной беседе со мной они часто озвучивали подобные мысли. Поэтому не нужно обманываться их показной вежливостью и думать, что если казах прекрасно владеет русским и английским, но не знает родного языка, то автоматически заслуживает восхищения и уважения. Все как раз напротив — иностранцы презирают тех, кто не владеет своим языком.

Идея обучения истории Казахстана на государственном языке в школах независимо от языка обучения — замечательная, т.к. иначе происходит искажение фактов, названий государств, наследниками которых являются казахи, самоназваний народов, родов — протоказаров, топонимов и т.д.

Мне кажется, что если бы правительство начало вести делопроизводство и говорить на государственном языке, то уже через год вся страна заговорила бы на нем. Что его удерживает от такого шага спустя 25 лет независимости, для меня — загадка.

P.S. Ясно, что продавать землю никому, даже гражданам Казахстана, нельзя, чтобы не было сепаратизма.

Президент, Үкімет, қазақша сөйлейік! Өз жерімізде, өз тілімізде азат Қазақ ел болайық!

Написала по-русски обращение, все статьи, чтобы было понятно и русскоязычным казахам, в том числе власти!

					Өлін білмеген				Лак		Темекі маркасы	...-удә
Алла ...	Жүдеу	Қорек		Кемей	Ауру қалсада ... қалмайды		Терең емес	Сыңарлар				
				Ойшылдық	Дарбаза				Ақша алатын жер		Белоруссия	
Тауық жемі		Танау			Тазартпа (син.)							
			Баға	Гүл түрі	Ұятсыз		Шетелдік тауар		... Рид (өнші)			
...-зия				Шөл бағы					Шыңырау	Гренландия		Футбол одағы
	Ыдыс		Өлшем бірлік				Сөз қиысуы					
	Қайырым		Көне Рим тиыны		... Мандельштам (оракыны)				Бұла			
							Европа өзені				Күс	
	Қонақ тағамы	Некен - ...		Ұлы ақын	Мейірбеков (өнші)			Ерік				
					Жүрек, өкпе, өт	Орасан	Брежнев кітабы			Жаңа жыл сөні		Авто маркасы
Сөзінде тұрмас	Уқалау		Жылан түрі			Ақ мата	Ірі ... мал		Сұлу			
	Айқай-...		Өзінді арашала (син.)						Нандысы		Өрт	
				Ең бірінші	Бор дәптері						Қайықты (син.)	
	Скрипка шебері	Су жыртқышы		Ұялу				Елді мекен				
				Теларна	Мана			Шоу-... (КТК хабары)		... тарқ		Көлік маркасы
	Майн ...				Ат түсі		Өпке	Ержүрек				
					Еру (син.)					Белес		
	Лазер		Инертті газ				Түйе майы					
	Азайту				Қарыз түрі			Ара мекені	Бойжеткен			

Дайындаған: Қажымұқан ҒАБДОЛЛА

ӘЗІЛ-ШЫНЫ АРАЛАС

Анашым, мен ешқашан әкем екеуіңізді жалғыз қалдырмаймын!
- Әке шешенді олай қорқытпа!...

Бір қожайын жаңадан алған үй қызметшісіне:

- Бақшаға барып шалқан жұлып әкел, - деп әмір етеді. Малай шығып кетеді де бірнеше түп шалқан жұлып әкеледі.
- Өй, кеше! «Шалқан жұл» дегенімді - «Шалқанды жұлып әкелсем болды» деп түсінгенің бе?! Жұлған соң оны тазалап жуып, турал, одан соң оған қаймақ құйып, үстіне аскөк сеуіп әкелмейсің бе?!

Сол күні қожайын аяқ-асты ауырып қалады да, малайын дәрігер шақыруға жұмсайды. Кешке қарай бір-ақ оралған қызметші:

- Тапсырмаңыз түгел орындалды. Дәрігер шақырдым. Табыт жасауға тапсырыс бердім, зираттан қабір қаздырып қойдым! - депті.

Екі жігіт сыраhanaға келіп тапсырыс береді. Олардың біреуі:

- Қарындас, сізден өтінемін. Тек таза саптыаяқпен әкеліңізші, - дейді. Сәлден соң даяшы екі саптыаяқ сыра әкеледі де:

- Қайсыңыз таза саптыаяқпен әкел деп едіңіз? - депті.

- Даяшы! Менің тапсырыс бергеніме екі сағат болды. Енді қанша күтуге болады?

- Екі сағат шыдаңыз ғой, тағы да он минут күтсеңіз біз де жабыламыз.

Әкесі баласының күнделігін тексеруде:
- Физикадан - 2, математика - 2, география - 2, тарихтан - 2, ән сабағынан - 5... Әй, сен неменеңе жетісіп ән салып жүрсің-ей?

- «Қазақ байыса - қатын алады» деген сөз рас па?

- Жоқ-ей, о не дегенің! Қазақ қатын алған соң байиды: бір басы екеу болады, екі қолы төртеу болады, әке үстіне аталы болады, шеше үстіне енелі болады, өзінің жалақысына әйелінің «декреті» қосылады, оған қоса балдызының, құдашасының алдында міндеті болады - соның барлығы байлық емей, енді не?

- Сіздің жүретін жігітіңіз жоқ па? Сенгім келмейді. Осындай әдемі әрі ақылды қыздың жүретін жігіті жоқ дегенге қалай сенерсің?!

- Жігітпен жүруге күйеуім рұқсат бермейді.

№3-4 санда шыққан сөзжұмбақтың жауабы

С	К	Р	И	П	К	А		Ж	Р	С				
Т	В	Л		А	Т	А	С	У	Ө					
А	А	Қ	Ш	А	С	Ы	З		Д	У	Л	А	Т	
Л	Д	А	Ш	Ы		О	К	Ы	Р	А	Т			
Т	Е	Р	Е	Ң	Қ	Т		Е	С	К	І			
А	А		Ж	А	Н	С	Т	Ү						
Қ	А	Т	Е		Қ	А	Б	І	Р	А	П	О		
			Т	Ү	К		С	І	Л	Е	У	С	І	Н
Г	И	З	Е	Л	А		А	Л	Е	Н	Т	Д		
А		Н	Е	Р	В		У		Е	Р	А	Л	Ы	
А	С	Б	Е	С	Т		О		О		А	Р	А	Қ
Г	Ү			О	Б	Р	А	З		И	Н			
А	И	З	Е	Н	Д		Б	А	С	Е	К	Е		
	И	Д	О			Қ	А	У	Ы	М		З	А	Р
Г		А	Б	А	Ж			Р	О	М	Б	К		
И			С	О	Қ	Ы	Р				Е	Н	Е	
Б	Ү	Р	Н	А	Ғ	Ы		А	Т	А	О			
Р	И		Д	А	Р	Б	Ы	З		Ж	Ө	К	Е	
И	Т		А	Л	У	А		О	С	И	Р	И	С	
Д	Е	М	А	Л	У		Б	М	В		О	Т	А	У

Есеймеген ересектер

Жасыңыз жиырмаған келген сәтте болашағымыз әлі алда, жаспыз, бәріне үлгереміз деген ой санамызды билеп алады. Бірақ, бұл ойдың жетегіне ерген адам өмірде өзі орнын тапты ма, ойланып көріңізші... Батыс мәдениетінде соңғы 10 жылдықта суретіне қарап жасын айыру мүмкін емес адамдардың буыны артып келеді. Олар жасөспірім секілді киінеді, тұрақты жұмысы жоқ әрі бірнеше досымен бірге пәтер жалдап тұрады. Америкада не бала емес, не ересек емес бұл буын твикстер деп аталады. Бұл ағылшын тілінде "betwixt" сөзінен шыққан. Мағынасы не әрі, не бері емес дегенді білдіреді. Жапонияда мұндай буын 1980-1990 жылдарында кеңінен танылды. Оларды қоғамда «parasite single», яғни жалғызбасты паразиттер деп атады. Мұндай

шағын қоғам барлық елде, барлық ортада бар. 20 және 30 жас аралығындағы жастарды жаһандық бір ғана мәселе біріктіреді - өмірде не қалайтынын білмеу. Ғаламдық мәдениет пен әлемдік БАҚ -

бұл жас аралығы қыдыруға, демалуға, уақытты ойын-күлкіге арнауға берілетін мүмкіндік деп адамның санасына қалыптастырып тастаған. Енді, сол қиындықтан шыға алмай әуреленіп жатыр. Шынымен, ата-анасымен салыстырғанда қазір жалынды жастық шақтың отына өртеніп жүргендер кеш үйленеді, кеш есейеді. Олардың басты ойлары - еркіндік барда өмірдің бал дәмін сезіп қалу. Ал, шындығына келгенде 20 мен 30 жас аралығы - біздің бар күшіміз бен білімімізді пайдаланып, уақытымызды үнемдей отыра болашағымыздың іргесін қалайтын нағыз қызған шақ. Бұл уақытта, пайдалы іспен айналыспасаңыз, 30-дан кейін сол жөнсіз әрекетпен өмір сүретін боласыз.

